

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК

РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Језик
српског народа

ЈУ Службени гласник Републике Српске,
Бања Лука, Вељка Млађеновића бб
Телефон/факс: (051) 456-331, 456-341
E-mail: sgrs.redakcija@slglasnik.org
sgrs.oglasi@slglasnik.org
sgrs.finansije@slglasnik.org
sgrs.online@slglasnik.org

www.slglasnik.org

Четвртак, 15. март 2018. године
БАЊА ЛУКА

Број 22 Год. XXVII

Жиро рачуни: Нова банка а.д. Бања Лука
555-007-00001332-44
НЛБ банка а.д. Бања Лука
562-099-00004292-34
Sberbank а.д. Бања Лука
567-162-10000010-81
UniCredit Bank а.д. Бања Лука
551-001-00029639-61
Комерцијална банка а.д. Бања Лука
571-010-00001043-39
Addiko Bank а.д. Бања Лука
552-030-00026976-18

417

На основу Амандмана XL тачка 2. на Устав Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 28/94), доносим

УКАЗ

О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О ГАСУ

Проглашавам Закон о гасу, који је Народна скупштина Републике Српске усвојила на Двадесет трећој сједници, одржаној 22. фебруара 2018. године, а Вијеће народа 5. марта 2018. године констатовало да усвојеним Законом о гасу није угрожен витални национални интерес ни једног конститутивног народа у Републици Српској.

Број: 01-020-714/18
6. марта 2018. године
Бањалука

Предсједник
Републике,
Милорад Додик, с.р.

ЗАКОН О ГАСУ

ГЛАВА I

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет Закона
Члан 1.

Овим законом уређују се начин организовања и обављања енергетских дјелатности у сектору природног гаса, надлежности Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске у сектору природног гаса, услови за уредно, квалитетно и сигурно снабдијевање купаца природним гасом, приступ тржишту природног гаса, као и права и обавезе учесника на тржишту, заштита купаца, те надзор над спровођењем овог закона и друга питања од значаја за уређивање сектора природног гаса.

Циљ и примјена Закона
Члан 2.

(1) Циљ овог закона је да:

1) утврди критеријуме и процедуре који се примјењују за давање овлашћења за обављање дјелатности из сектора природног гаса, обезбиди законске оквире привредним друштвима за пружање јавних услуга за несметано снабдијевање потрошача природним гасом и надзор над обављањем ових дјелатности,

2) утврди правни оквир за неограничену трговину и неометано снабдијевање природним гасом по дефинисаним стандардима квалитета у корист купаца,

3) осигура безбједан, поуздан и ефикасан рад транспортног система природног гаса и пружање услуга транспорта и управљања транспортним системом природног гаса свим корисницима система, као и других система, објеката и дјелатности у сектору природног гаса,

4) утврди права и обавезе енергетских субјеката који обављају дјелатности у сектору природног гаса на начин и под условима утврђеним овим законом и детаљније утврди права и обавезе Регулаторне комисије, као и правни основ за међусобне односе енергетских субјеката који обављају дјелатности у сектору природног гаса и њихове односе са Регулаторном комисијом за енергетику Републике Српске (у даљем тексту: Регулаторна комисија),

5) остварује услове за даљи развој отвореног тржишта природног гаса засновано на принципима конкуренције, недискриминације, јавности и транспарентности,

6) утврди Правила организовања и функционисање тржишта природног гаса, укључујући његов даљи развој и интегрисање у паневропско тржиште,

7) осигура ефективно раздвајање оператера транспортног система и његову независност од других дјелатности које се односе на природни гас и од других комерцијалних интереса,

8) створи услове за одговарајуће инвестиције у сектору природног гаса,

9) утврди правни основ за регионалну и међународну сарадњу оператера транспортног система и других енергетских субјеката на тржишту гаса Републике Српске, као и за међусобну сарадњу између надлежних органа, Регулаторне комисије, институција и других јавних тијела.

(2) Одредбе овог закона примјењиваће се на био-гас и гас из био-масе или друге врсте гасова уколико се ти гасови могу технички и сигурно транспортовати кроз системе природног гаса.

Дефиниције
Члан 3.

Поједини појмови коришћени у овом закону имају следеће значење:

1) балансни период означава период у којем сваки корисник система преузима набављену количину природног гаса, у складу са уговором о транспорту,

2) балансна одговорност на тржишту природног гаса је обавеза учесника на тржишту да уравни тежину при-

родног гаса на улазу у систем и излазу из система у периоду за који се утврђује балансно одступање и преузму финансијску одговорност за одступање,

3) вертикално интегрисани субјект означава енергетски субјект или групу тих субјеката који обавља дјелатност у сектору природног гаса у којима исто лице има право директне или индиректне контроле и гдје енергетски субјект, или група тих субјеката, врши најмање једну од дјелатности транспорта или дистрибуције, те најмање једну од дјелатности производње или снабдијевања природним гасом,

4) директни гасовод је гасовод који повезује произвођача природног гаса, односно био-гаса, или гасног система са изолованим купцем који није дио транспортног или дистрибутивног система,

5) дистрибуција је пренос природног гаса кроз дистрибутивне системе притиска до 16 бара ради његове испоруке купцима, али не укључује снабдијевање природним гасом,

6) дугорочно планирање је планирање капацитета снабдијевања и транспорта на дугорочној основи ради задовољења потраживања система за природним гасом, разноликости извора и обезбјеђења снабдијевања купца од енергетског субјекта,

7) енергетски субјект је правно лице или предузетник који у сектору природног гаса обавља једну од дјелатности из сектора гаса,

8) интерконектор је гасовод који прелази границу између држава ради повезивања њихових система, као и опрема која се користи за повезивање њихових система,

9) интегритет гасоводног система је цјеловитост гасоводног система, у коме параметри система (притисак, проток и квалитет природног гаса) остају у оквиру минималних и максималних ограничења која је одредио оператер транспортног или дистрибутивног система да би обезбиједио техничку сигурност снабдијевања,

10) јавна услуга означава обавезу енергетских субјеката да, у општем економском интересу, обављају дјелатности у сектору природног гаса према регулисаним условима који се могу односити на сигурност снабдијевања, континуитет, квалитет и цијену услуге, укључујући енергетску ефикасност и коришћење енергије из обновљивих извора,

11) јавни снабдјелач је енергетски субјект који снабдијева природним гасом мале купце и домаћинства који нису изабрали снабдјелача на тржишту,

12) комбиновани оператер система је енергетски субјект који обавља дјелатности транспорта и управљања транспортним системом природног гаса, дистрибуције и управљања дистрибутивним системом, складиштења и управљања складишним системом и управљања постројењем за утечњени природни гас,

13) контрола означава права, уговоре или било која друга средства која, одвојено или у комбинацији са другима, а водећи рачуна о релевантним чињеницама или законским одредбама, дају могућност одлучујућег утицаја на енергетски субјект, нарочито путем власништва или права на коришћење укупних или дијела основних средстава енергетских субјеката или права или уговора који обезбјеђују одлучујући утицај на састав, гласање или одлуке органа субјекта,

14) купац је правно лице, предузетник или физичко лице које купује природни гас, укључујући произвођаче природног гаса и купце на veleпродајном тржишту,

15) крајњи купац је купац који купује природни гас за властите потребе,

16) купац из категорије домаћинства је крајњи купац или потрошач гаса који набавља природни гас за властито домаћинство, искључујући обављање комерцијалних или професионалних дјелатности,

17) купац на veleпродајном тржишту је предузетник или правно лице, осим оператера транспортног система или оператера дистрибутивног система, које купује природни гас ради даље продаје унутар или изван система у коме се налази или за сопствене потребе,

18) корисник система је произвођач, крајњи купац или снабдјелач природним гасом,

19) лајнпак (енгл. linerack) је тренутна количина природног гаса која се под притиском складишти у систему (транспортном, дистрибутивном) и краткорочно се може користити за обезбјеђивање сигурности рада и балансирање (уравнотежење) система у оквиру дозвољене промјене притиска,

20) непрекидни капацитет је капацитет који оператер транспортног система гарантује кориснику система у уговореном обиму,

21) нови инфраструктурни објекти су објекти који нису изграђени до дана ступања на снагу овог закона,

22) Регулаторни одбор је орган Енергетске заједнице, дефинисан Уговором о Енергетској заједници, чији чланови су представници регулатора Страна Енергетске заједнице и представници Европске уније,

23) оператер транспортног система је енергетски субјект који обавља дјелатност транспорта и управљања транспортним системом природног гаса или његовим посебним дијелом и одговоран је за његов рад,

24) оператер дистрибутивног система је енергетски субјект који обавља дјелатност дистрибуције и управљања дистрибутивним системом природног гаса,

25) оператер постројења за утечњени природни гас - УПГ (енгл. liquified natural gas) је енергетски субјект који обавља превозиње природног гаса у течно стање или складиштење, врши претовар и поновно враћање у гасовито стање, те је одговоран за рад терминала за природни гас,

26) помоћне услуге су све услуге које су потребне за приступ и рад транспортних система, дистрибутивних система, утечњени природни гас или складишта природног гаса, укључујући уравнотежење, умјешавање и утискивање инертних гасова, али искључујући објекте који су намијењени искључиво обављању функција оператера транспортних система,

27) прекидни капацитет је капацитет који оператер транспортног, односно дистрибутивног система може прекинути у складу са уговором,

28) примарно тржиште транспортним капацитетима је регулисано тржиште капацитетима које додјељује оператер транспортног система у складу са правилима о раду транспортног система одобреним од Регулаторне комисије,

29) производња природног гаса је поступак којим се у производном постројењу постиже да природни гас задовоља услове о квалитету природног гаса након његове експлоатације, која се одвија према прописима из области рударства, да би се могао технички и сигурно транспортовати или дистрибуирати кроз гасну мрежу ради продаје и испоруке,

30) складиште утечњеног природног гаса - УПГ означава погон који се користи за превозиње природног гаса у течно стање, складиштење, претакање и поновно превозиње природног гаса у гасно стање, укључује помоћне услуге за даље отпремање у транспортни систем и не односи се ни на један дио овог складишта који се користи за трајно складиштење,

31) сертификација је поступак којим се утврђује усклађеност оператера транспортног система са условима у вези са његовом независношћу и раздвајањем од вертикално интегрисаног субјекта, као и са другим релевантним захтјевима из овог закона,

32) сигурност означава сигурност снабдијевања природним гасом и техничку сигурност,

33) сигурност снабдијевања је обезбјеђивање довољних количина природног гаса крајњим купцима и способност система природног гаса да снабдијева крајње купце природним гасом,

34) социјално угрожени купац је домаћинство које због социјалног статуса или здравственог стања, у складу са овим законом, има право на снабдијевање под посебним условима,

35) Секретаријат Енергетске заједнице је орган Енергетске заједнице који пружа административну подршку Енергетској заједници, надгледа правилно извршавање обавеза Страна Енергетске заједнице и обавља друге активности дефинисане Уговором о Енергетској заједници,

36) секундарно тржиште транспортним капацитетима је слободно тржиште капацитетима којим се тргује ван примарног тржишта,

37) снабдјевач је правно лице или предузетник који обавља дјелатност снабдијевања,

38) снабдјевач посљедњег избора је правно лице или предузетник који обавља дјелатност снабдијевања крајњег купца природним гасом, уколико је његов дотадашњи снабдјевач престао са својом активношћу и уколико је купцу престало снабдијевање гасом без заштите,

39) уговор "узми или плати" је уговор којим се снабдјевач обавезује да стави на располагање уговорене количине природног гаса, а купац да плати те количине без обзира на то да ли их је преузео,

40) транспорт означава пренос природног гаса кроз гасоводе под високим притиском, са циљем његове испоруке крајњим купцима, али не обухвата снабдијевање природним гасом,

41) трећа земља је свака земља која није Страна Енергетске заједнице или чланица Европске уније,

42) трговина је куповина ради даље продаје и продаја природног гаса на слободном тржишту енергетским субјектима, али не укључује продају природног гаса крајњим купцима,

43) трговац је енергетски субјект који обавља дјелатност трговине природним гасом у складу са законом,

44) хоризонтално интегрисани субјект је енергетски субјект који, поред једне од дјелатности из области природног гаса, обавља и бар једну од дјелатности која није из те области.

ГЛАВА II

УРЕЂЕЊЕ И ОРГАНИЗАЦИЈА ЕНЕРГЕТСКИХ ДЈЕЛАТНОСТИ У СЕКТОРУ ПРИРОДНОГ ГАСА

Општи принципи

Члан 4.

(1) Организација, регулисање, праћење и надзор над дјелатностима које се односе на природни гас спроводе се у складу са следећим општим принципима:

1) техничке сигурности и поузданости рада транспортног, дистрибутивног и складишног система и пружања услуга транспорта, дистрибуције и складиштења природног гаса,

2) сигурности снабдијевања ради задовољавања потреба купаца природног гаса,

3) конкурентности, недискриминације, транспарентности, јавности и правне сигурности дјелатности у сектору природног гаса, без обзира на то да ли је ријеч о јавним услугама или тржишним дјелатностима,

4) повећања енергетске ефикасности и одрживог развоја дјелатности у сектору природног гаса у складу са еколошким и економским политикама и политикама социјалне заштите,

5) промовисања употребе напредних и за животну средину прихватљивих технологија приликом транспорта природног гаса и рада транспортног система, као и приликом обављања других дјелатности у сектору природног гаса,

6) расположивости, доступности и приступачности коришћења гасне инфраструктуре и природног гаса као еколошки прихватљивог горива,

7) дефинисања обавеза субјеката у сектору природног гаса и заштите права купаца природног гаса.

Енергетске дјелатности

Члан 5.

Овим законом уређују се следеће енергетске дјелатности у сектору природног гаса:

1) производња природног гаса,

2) транспорт и управљање транспортним системом природног гаса,

3) трговина и снабдијевање природним гасом,

4) дистрибуција и управљање дистрибутивним системом природног гаса,

5) снабдијевање природним гасом у обавези јавне услуге,

6) складиштење и управљање системом за складиштење природног гаса,

7) управљање постројењем за утечњени природни гас.

Јавна услуга

Члан 6.

(1) Јавним услугама, у складу са овим законом, сматрају се следеће енергетске дјелатности:

1) транспорт и управљање транспортним системом природног гаса,

2) дистрибуција и управљање дистрибутивним системом природног гаса,

3) складиштење и управљање системом за складиштење природног гаса,

4) управљање постројењем за утечњени природни гас, уколико је повезан са транспортним или дистрибутивним системом,

5) снабдијевање природним гасом у обавези јавне услуге.

(2) Енергетски субјекти који обављају дјелатности из става 1. овог члана дужни су да обезбиједу:

1) сигурност снабдијевања,

2) прописани, односно уговорени квалитет снабдијевања природним гасом,

3) примјену цијена одређених у складу са регулисаним условима,

4) равноправан приступ треће стране транспортном, односно дистрибутивном и складишном систему и систему за утечњени природни гас,

5) заштиту околине,

6) енергетску ефикасност и одрживост,

7) заштиту здравља, живота и имовине грађана,

8) мјере за заштиту крајњег купца,

9) друге услове прописане дозволом за обављање дјелатности и одлуком којом је енергетском субјекту у сектору природног гаса дата обавеза пружања јавне услуге.

(3) Јавне услуге се пружају на транспарентан, равноправан и недискриминаторан начин и оне гарантују равноправност приступа треће стране систему енергетских субјеката који обављају дјелатности у сектору природног гаса.

(4) Друге карактеристике јавних услуга односе се на сигурност, укључујући сигурност снабдијевања, усклађеност са законом, квалитет и цијену услуга природног гаса и заштиту животне средине, укључујући енергетску ефикасност, енергију из обновљивих извора и климатске промјене.

(5) Секретаријат Енергетске заједнице обавјештава се о извршавању међународно преузетих обавеза сходно Уговору о Енергетској заједници.

Тржишне дјелатности

Члан 7.

(1) Као тржишне дјелатности у складу са овим законом сматрају се следеће енергетске дјелатности:

1) производња природног гаса и

2) трговина и снабдијевање природним гасом.

(2) Дјелатности које се односе на природни гас, а које, у складу са овим законом, нису утврђене као јавне услуге, обављају се као тржишне дјелатности када се закључивањем краткорочних и дугорочних уговора или директно на организованом тржишту природног гаса слободно до-

говарају количине и цијене испорученог природног гаса и други комерцијални односи и услови.

(3) Организовање и обављање тржишних дјелатности обављају се на начин којим се обезбеђује одрживи развој сектора природног гаса и задовољавају потребе крајњих купаца у Републици Српској (у даљем тексту: Република), односно сигурно и квалитетно снабдијевање природним гасом, уз поштовање начела тржишне конкуренције и равноправног положаја свих субјеката.

Раздвајање рачуна Члан 8.

(1) Енергетски субјект који обавља једну или више енергетских дјелатности у сектору природног гаса чије су цијене регулисане и које спадају у јавне услуге, или који поред тих енергетских дјелатности у сектору природног гаса обавља и друге енергетске дјелатности или обавља дјелатности које се у смислу овог закона не сматрају енергетским, дужан је да ради избјегавања дискриминације, међусобног субвенционисања и поремећаја конкуренције у својим рачуноводственим интерним обрачунима води одвојене рачуне за сваку од регулисаних енергетских и осталих дјелатности.

(2) Енергетски субјект дужан је да сачини годишњи биланс стања и биланс успјеха за сваку регулисану енергетску дјелатност појединачно, у складу са овим законом, као и законом којим се уређује положај привредних друштава и законом којим се уређују рачуноводство и ревизија.

(3) Енергетски субјект из става 1. овог члана који има обавезу ревизије годишњих извјештаја, у складу са законом, дужан је да обезбједи ревизију годишњих финансијских извјештаја који треба да потврди поштовање начела избјегавања дискриминације и међусобног субвенционисања.

(4) Енергетски субјект објављује годишњи финансијски извјештај и извјештај ревизора на својој интернет страници.

(5) Енергетски субјект из става 1. овог члана дужан је да у свом општем акту о рачуноводству и рачуноводственим политикама утврди Правила за распоређивање заједничких билансних позиција које ће примјенивати при изради рачуноводствених интерних обрачуна по дјелатностима.

Дозвола за обављање дјелатности у сектору природног гаса Члан 9.

(1) Енергетски субјект може почети да обавља енергетске дјелатности из члана 5. овог закона на основу дозволе за обављање дјелатности у сектору природног гаса (у даљем тексту: дозвола), коју у форми рјешења издаје Регулаторна комисија, осим ако није другачије уређено овим законом.

(2) Дозвола за рад оператера транспортног система који обавља дјелатност транспорта и управљања транспортним системом природног гаса издаје се након прибављања сертификата Регулаторне комисије.

(3) Дозволу из става 3. овог члана издаје Регулаторна комисија на транспарентан, објективан, законит и непристрасан начин.

(4) Регулаторна комисија доноси правилник о дозволама и сертификовању којим се прописују критеријуми и поступак за издавање или измјену дозволе, садржај захтјева и докази који се прилажу уз захтјев, период важења дозвола, садржај и услови за издавање дозвола, начин извјештавања, надзор над коришћењем, поништавање, привремено одузимање, трајно одузимање дозволе и вођење регистра дозвола.

Услови за издавање дозволе Члан 10.

(1) Енергетском субјекту који обавља дјелатности из члана 5. овог закона Регулаторна комисија, на његов захтјев, издаје дозволу ако испуњава следеће услове:

1) да је подносилац захтјева регистрован за обављање енергетске дјелатности за коју се издаје дозвола,

2) да испуњава техничке услове за обављање дјелатности и да објекти и уређаји, инсталације или постројења којима управља, а неопходни су за обављање енергетске дјелатности, испуњавају услове и захтјеве, да су подобни за употребу, као и да испуњава услове и захтјеве утврђене техничким прописима, прописима о енергетској ефикасности, заштити од пожара и експлозија и прописима о заштити животне средине,

3) да испуњава прописане критеријуме који се односе на стручну оспособљеност запослених за обављање послова техничког руковођења, руковања и одржавања енергетских објеката, уређаја и постројења у сектору природног гаса или да има закључене уговоре са правним или физичким лицима за обављање тих послова, а који испуњавају услове стручне оспособљености,

4) да посједује доказ о правном основу за коришћење енергетских објеката у сектору природног гаса у којима се обавља дјелатност,

5) да уредно измирује пореске обавезе,

6) да има финансијска средства неопходна за обављање дјелатности или докаже да може да обезбједи та средства,

7) да му није укинута дозвола за обављање било које дјелатности у сектору природног гаса у претходних пет година од дана подношења захтјева, нити му је изречена мјера забране обављања привредне дјелатности,

8) да чланови управе или одговорна лица нису осуђивани за кривична дјела или им није изречена заштитна мјера забране обављања дјелатности или дужности које су повезане са дјелатношћу за коју се издаје дозвола,

9) да доноси мјере потребне за осигурање квалитета пружања услуга прописане овим законом,

10) да испуњава остале критеријуме неопходне за обављање одговарајуће дјелатности у сектору природног гаса у складу са овим законом, другим законима и прописима којима се уређује издавање дозволе за обављање дјелатности из сектора природног гаса.

(2) Дозвола за обављање дјелатности транспорта и управљања транспортним системом природног гаса која је издата носиоцу те дозволе даје му право да обавља ту дјелатност на одређеном дијелу система.

(3) За један одређени дио транспортног система природног гаса може се издати само једна дозвола.

(4) Дозвола за рад оператера транспортног система који обавља дјелатност транспорта и управљања транспортним системом природног гаса издаје се након прибављања сертификата.

(5) Регулаторна комисија може да одбије захтјев за издавање дозволе само на основу одредаба овог закона и прописа донесених на основу њега.

(6) Регулаторна комисија доставља одлуке о одбијању захтјева за издавање дозволе Секретаријату Енергетске заједнице у сврху информисања.

Период важења дозволе Члан 11.

Дозволе за обављање дјелатности прописане чланом 5. овог закона издају се на одређени период:

1) на период од 15 до 30 година издају се дозволе за транспорт и управљање системом за транспорт природног гаса и дозволе за дистрибуцију и управљање системом за дистрибуцију природног гаса,

2) на период до десет година издају се остале дозволе за обављање дјелатности у сектору природног гаса.

Издавање дозволе Члан 12.

(1) Регулаторна комисија издаје дозволу за обављање дјелатности на основу поднесеног захтјева.

(2) Поступак издавања дозволе је јаван и води се у складу са објективним и транспарентним критеријумима на недискриминаторан начин.

(3) Прије издавања дозволе Регулаторна комисија дужна је да се консултује са заинтересованим странама, организовањем јавне расправе или на други одговарајући начин о условима прописаним нацртом дозволе.

(4) Рјешење Регулаторне комисије по захтјеву за издавање дозволе доноси се у складу са принципима недискриминације, јавности и транспарентности и обавезно се детаљно образлаже и доставља подносиоцу захтјева.

Измјена дозволе

Члан 13.

(1) Енергетски субјект обавезан је да поднесе Регулаторној комисији захтјев за измјену дозволе уколико у периоду важења дозволе наступе промјене у вези са енергетским објектом који се користи за обављање дјелатности или наступе друге околности које се односе на испуњење услова на основу којих се издаје дозвола.

(2) У случају да енергетски субјект не поднесе захтјев за измјену дозволе из разлога прописаних у ставу 1. овог члана, Регулаторна комисија обавезна је да покрене поступак за измјену дозволе по службеној дужности.

(3) Корисник дозволе обавезан је да достави писмено обавјештење о промјени адресе, информацију о контакту или друге податке од мање важности, а које се не односе на испуњење услова издате дозволе, у року од 30 радних дана од дана наступања такве промјене.

Поништавање дозволе

Члан 14.

Регулаторна комисија поништава издату дозволу ако је енергетски субјект, у поступку издавања, продужења или измјене дозволе, дао неистините податке на основу којих је дозвола издата или у другим случајевима на основу закона.

Привремено одузимање дозволе

Члан 15.

(1) Регулаторна комисија може привремено одузети дозволу енергетском субјекту у сљедећим случајевима:

1) ако не испуњава услове из члана 10. став 1. овог закона,

2) ако не обавља дјелатности за које је издата дозвола на начин прописан овим законом и прописима којима се уређује издавање дозвола,

3) ако у периоду од три мјесеца не извршава своје обавезе према другим енергетским субјектима који обављају дјелатности у сектору природног гаса, а обављају своје дјелатности као јавне услуге,

4) ако је над корисником дозволе отворен поступак ликвидације или стечаја, укинут правни основ за коришћење енергетског објекта или донесена правоснажна пресуда којом је изречена забрана обављања дјелатности,

5) ако корисник дозволе не омогући овлашћеним лицима Регулаторне комисије приступ објектима, опреми и документацији.

(2) У случају из става 1. овог члана, прије одлучивања о привременом одузимању дозволе, Регулаторна комисија издаје упозорење у писаној форми носиоцу дозволе са одређеним роком у којем је корисник дозволе дужан да отклони утврђене неправилности.

(3) О привременом одузимању дозволе из става 1. овог члана Регулаторна комисија доноси рјешење у коме одређује рок за отклањање недостатака због којих се привремено одузима дозвола, а који не може бити дужи од 90 дана од дана достављања рјешења.

(4) Рјешење о привременом одузимању дозволе због не-обављања дјелатности у складу са одредбама овог закона или других прописа може се донијети и на приједлог надлежног инспектора.

Трајно одузимање дозволе

Члан 16.

(1) Регулаторна комисија енергетском субјекту трајно одузима дозволу за обављање дјелатности ако енергетски

субјект у року, који је одређен рјешењем о привременом одузимању дозволе из члана 15. став 3. овог закона, не отклони недостатке због којих му је дозвола привремено одузета.

(2) Изузетно од става 1. овог члана, а ради заштите јавног интереса, Регулаторна комисија може након прибављања мишљења министарства надлежног за област енергетике (у даљем тексту: Министарство) и мишљења надлежне инспекције рјешењем одобрити енергетском субјекту да настави са обављањем дјелатности до обезбјеђивања услова за отклањање штетних посљедица престанка рада енергетског субјекта, али не дуже од двоструког трајања рока одређеног у члану 15. став 3. овог закона.

(3) Ако би престанком обављања једне од дјелатности у сектору природног гаса енергетски субјект коме је трајно одузета дозвола могао да угрози редовно и сигурно снабдијевање природним гасом, живот и здравље људи или проузрокује тешке поремећаје у привреди, Влада Републике Српске (у даљем тексту: Влада) ради заштите јавног интереса, на приједлог Министарства и уз консултације са Регулаторном комисијом, може донијети одлуку којом се овлашћује други енергетски субјект који има дозволу за обављање исте дјелатности да обавља ту дјелатност.

(4) Одлуком Владе из става 3. овог члана утврђују се права и обавезе енергетског субјекта који је одређен за обављање енергетске дјелатности на одређеном подручју, вријеме у којем ће обављати дјелатности, као и права власника објекта који је служио за обављање дјелатности енергетског субјекта коме је дозвола одузета, ако постоји потреба за коришћењем истог објекта.

Вођење регистра енергетских дозвола у сектору природног гаса

Члан 17.

(1) Регулаторна комисија води регистар дозвола према врсти дјелатности, броју дозвола које су издате, идентитету носиоца дозволе, датуму издавања и статусу дозволе.

(2) Регистар дозвола из става 1. овог члана јавно је доступан на интернет страници Регулаторне комисије.

Правилник о полагању стручног испита

Члан 18.

(1) Стручна оспособљеност запослених из члана 10. став 1. тачка 3) овог закона за обављање послова техничког руковођења, руковања и одржавања енергетских постројења у сектору природног гаса провјерава се полагањем стручног испита.

(2) Министар надлежан за област енергетике (у даљем тексту: министар) доноси правилник којим се прописују послови за чије је обављање потребан стручни испит, критеријуми, услови и начин полагања стручног испита, програм стручног испита, састав и начин рада комисије, обављање административно-техничких послова у вези са полагањем стручног испита, садржај и форма увјерења о положеном стручном испиту и вођење регистра лица која су положила стручни испит.

(3) Члановима комисије припада накнада за рад у комисији.

(4) Влада доноси одлуку којом се утврђују трошкови полагања стручног испита и висина накнаде за полагање стручног испита.

ГЛАВА III

РЕГУЛАЦИЈА ДЈЕЛАТНОСТИ У СЕКТОРУ ПРИРОДНОГ ГАСА

Регулаторна комисија

Члан 19.

Регулаторна комисија је тијело које врши регулацију енергетских дјелатности и које прати да се приликом обављања тих дјелатности примјењују принципи непристрасности, јавности, правичности, недискриминације, ефикасне конкуренције, независности и заштите свих учесника

на тржишту природног гаса, у складу са овим законом и прописима донесеним на основу овог закона.

Општи циљеви
Члан 20.

(1) При извршењу својих надлежности прописаних овим законом и другим прописима, Регулаторна комисија предузима све прописане мјере ради испуњења следећих циљева:

1) уклањање ограничења за трговину природним гасом на интерном тржишту природног гаса, као и између Страна Енергетске заједнице, укључујући развој одговарајућих транспортних капацитета ради задовољавања потражње и унапређивања интеграције домаћег тржишта,

2) обезбјеђење стабилног, јавног и недискриминаторног регулаторног оквира,

3) помоћ развоју сигурних, поузданих и ефикасних механизма пружања услуга у сектору природног гаса усмјерених према купцу на принципу недискриминације, транспарентности, јавности и чувања пословне тајне, промовисање адекватности система и енергетске ефикасности, на најефикаснији начин,

4) осигурање одговарајућих подстицаја за оператере система и кориснике система, краткорочно, али и дугорочно, а ради повећања ефикасности рада система и за подстицање интеграције тржишта,

5) поштовање стандарда квалитета снабдијевања природним гасом,

6) осигурање користи за купце од ефикасног функционисања тржишта природног гаса и промовисање ефикасне конкуренције и заштите купаца.

(2) Циљеви из става 1. овог члана остварују се у сарадњи са другим надлежним органима, институцијама и установама.

Опште надлежности Регулаторне комисије
Члан 21.

Регулаторна комисија, у вези са издавањем дозвола за обављање дјелатности у сектору природног гаса и њиховог праћења, има следеће надлежности:

1) издавање, продужење, измјене и допуне, привремено и трајно одузимање дозвола под условима и на начин прописан овим законом и прописима донесеним на основу њега,

2) сертификацију оператора транспортног система и праћење континуиране усклађености са захтјевима за независност и раздвајање, те других услова прописаних овим законом који се односе на рад оператора транспортног система,

3) праћење рада енергетских субјеката који обављају дјелатности у сектору природног гаса, те осигурање њихове усклађености са одговарајућим обавезама из овог закона и другим прописима којима се уређују дјелатности у сектору природног гаса,

4) анализирање и праћење примјене овог закона у вези са рачуноводственим раздвајањем у енергетским субјектима који обављају дјелатности у сектору природног гаса,

5) утврђивање начина и услова којима се уређује пружање информација за купце и кориснике система за транспорт или дистрибуцију и друге објекте који служе за обављање дјелатности у сектору природног гаса,

6) утврђивање начина и услова извјештавања, укључујући захтјеве за форме, садржаје и периодичност подношења извјештаја, које примјењују енергетски субјекти који имају дозволе за обављање дјелатности у сектору природног гаса.

Надлежности Регулаторне комисије у вези са доношењем
Методологије за утврђивање тарифа и накнада
Члан 22.

Регулаторна комисија, у вези са доношењем Методологије за утврђивање тарифа и накнада, као и доношењем

тарифа и накнада које се примјењују у сектору природног гаса, има следеће надлежности:

1) доноси Методологију за обрачун или утврђивање услова за:

1. утврђивање накнада за прикључење систему за транспорт, дистрибуцију и складиштење природног гаса,

2. утврђивање тарифа за приступ транспортном, дистрибутивном и складишном систему природног гаса,

3. утврђивање накнада за дебаланс,

4. утврђивање тарифа за снабдијевање у обавези јавне услуге и тарифа природног гаса у случају снабдијевања посљедњег избора;

2) обезбјеђује да су методологије из тачке 1) овог члана јавно објављене у периоду од три мјесеца прије њиховог ступања на снагу, у складу са принципима јавности, недискриминације и транспарентности;

3) даје сагласност на тарифе за приступ систему које су донесене на основу методологија из тачке 1) подтачка 2. овог члана енергетским субјектима који обављају дјелатности транспорта и управљања транспортним системом, дистрибуције и управљања дистрибутивним системом и дјелатност складиштења;

4) даје сагласност на накнаде за прикључење систему за транспорт, односно дистрибуцију и складиштење природног гаса, донесене на основу методологије из тачке 1) подтачка 1. овог члана, енергетским субјектима који обављају дјелатности транспорта и управљања транспортним системом, дистрибуције, управљања дистрибутивним системом и складиштење и управљање складишним системом;

5) даје сагласност на тарифе за снабдијевање природним гасом у обавези јавне услуге енергетским субјектима који обављају дјелатност снабдијевања природним гасом у обавези јавне услуге и даје сагласност на тарифе природног гаса у случају снабдијевања посљедњег избора из тачке 1) подтачка 4. овог члана енергетским субјектима који обављају снабдијевање природним гасом посљедњег избора;

6) прати примјену тарифа и накнада, примјену одговарајућих методологија, као и извршење њихове правилне примјене;

7) да при доношењу методологија из тачке 1) овог члана предвиди трошкове који су потребни за краткорочно и дугорочно: повећање сигурности снабдијевања, ефикасности рада оператора, подршку интеграцији тржишта, као и за потребне истраживачке и развојне активности;

8) да методологије из тачке 1) овог члана и одлуке о сагласности на тарифе и накнаде наведене у т. 3) до 5) овог члана по доношењу објави у "Службеном гласнику Републике Српске" и на интернет страници Регулаторне комисије, а које ступају на снагу након протеча рока прописаног у тачки 2) овог члана од дана њиховог објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Надлежности Регулаторне комисије које се односе на
регулисање и праћење обављања дјелатности
Члан 23.

Регулаторна комисија приликом регулисања и праћења обављања дјелатности у сектору природног гаса има следеће надлежности:

1) утврђује и прати спровођење Правила и прописа који се односе на одговарајући и недискриминаторни приступ треће стране транспортном и дистрибутивном систему;

2) утврђује и прати спровођење стандарда квалитета за управљање транспортним и дистрибутивним системом;

3) одобрава и прати реализацију десетогодишњих планова развоја, инвестиционих планова оператора транспортног и дистрибутивног система и подношење годишњег извјештаја о процјени извршења ових планова, као и препоруке за њихове измјене;

4) прати активности оператора транспортног и дистрибутивног система, као и оператора складишта, укључујући

ефикасност механизма и метода за осигурање системског баланса између потражње и понуде природног гаса;

5) одобрава опште услове снабдијевања и Правила о раду транспортног, дистрибутивног система или опште услове оператера складишта;

6) прати спровођење мјера сигурности снабдијевања у дјелатностима из сектора природног гаса;

7) прати додјелу капацитета и управљања загушењем у транспортном систему природног гаса и складишта, укључујући интерконекторе, као и спровођење принципа и механизма за додјелу капацитета и поступака за управљање загушењем у складу са овим законом;

8) прати вријеме које је потребно оператеру транспортног и дистрибутивног система да уради прикључке и поправке;

9) доноси:

1. Правила о промјени снабдјевача природним гасом,

2. Правила снабдијевања природним гасом у обавези јавне услуге,

3. Правила о раду (снабдијевању) снабдјевача посљедњег избора којим се уређује снабдијевање посљедњег избора;

10) одобрава стандардне уговоре о снабдијевању, које израђује снабдјевач са обавезом јавне услуге, као и друга правила и прописе, одговарајуће методологије, смјернице и упутства;

11) даје сагласности у оквиру својих надлежности, у складу са овим законом и другим прописима.

Надлежности Регулаторне комисије које се односе на регулисање и праћење тржишта природног гаса

Члан 24.

Регулаторна комисија, у вези са регулисањем и праћењем тржишта природног гаса Републике, има следеће надлежности:

1) регулише и прати обављање дјелатности у сектору природног гаса, транспорт, дистрибуцију, складиштење и снабдијевања природним гасом као јавне услуге и обављање других дјелатности за које се издају дозволе,

2) прати ниво и ефикасност остваривања услова за отворено тржиште природног гаса и конкурентност на тржишту, те сва одступања или ограничења конкурентности и предузима потребне мјере и активности прописане овим законом и другим прописима,

3) доноси акциони план у коме се јасно види привременост регулисања цијена снабдијевања природним гасом у обавези јавне услуге,

4) прати ниво транспарентности на тржишту природног гаса, укључујући велепродајне цијене, те осигурава да енергетски субјект који обавља дјелатности у сектору природног гаса поштује обавезе транспарентности,

5) осигурава да не долази до међусобних субвенција (преливања средстава) између дјелатности транспорта, дистрибуције, терминала за утењени природни гас, складиштења и снабдијевања,

6) прати усклађеност рада оператера транспорта, дистрибуције, складишта и терминала за утењени природни гас са одобреним Правилима рада транспортног, дистрибутивног, складишног система, односно система за утењени природни гас и одобрава примјену стандарда и захтјева за одржавање потребног квалитета услуга,

7) прати појаву рестриктивних уговорних пракси у сектору природног гаса, укључујући одредбе о ексклузивитету, које могу спријечити купце који нису домаћинства да истовремено закључе уговоре са више снабдјевача или ограниче њихов избор и, по потреби, информише надлежне органе и институције о таквим праксама и предузима потребне мјере и активности прописане овим законом и другим прописима и

8) доприноси компатибилности процеса размјене података за најважније процесе на тржишту природног гаса у унутрашњем тржишту.

Надлежности Регулаторне комисије у вези са заштитом купаца и рјешавањем спорова

Члан 25.

Регулаторна комисија, у вези са заштитом купаца и рјешавањем спорова, има следеће надлежности:

1) обезбјеђује, заједно са другим надлежним органима и институцијама, да су мјере за заштиту купаца ефикасне и да се спроводе ради остваривања:

1. правичног и непристрасног третмана,

2. високог квалитета услуга,

3. конкуренције и спречавања антиконкурентских поступака,

4. приступа треће стране транспортним и дистрибутивним системима природног гаса, као и складишту природног гаса;

2) рјешава у управним поступцима по захтјеву заинтересованих лица и енергетских субјеката у складу са надлежностима утврђеним овим законом, другим прописима и актима донесеним на основу овог закона;

3) прати примјену:

1. Методологије за одређивање тарифа природног гаса у случају снабдијевања посљедњег избора,

2. Правила о раду (снабдијевању) снабдјевача посљедњег избора којим се уређује снабдијевање посљедњег избора,

3. Правила снабдијевања природним гасом у обавези јавне услуге,

4. Методологију за обрачун регулисане цијене природног гаса којом снабдјевач у обавези јавне услуге снабдијева домаћинства,

5. Правила о промјени снабдјевача,

6. општих услова снабдијевања,

7. стандардних уговора о снабдијевању које доноси снабдјевач са обавезом јавне услуге.

Надлежности Регулаторне комисије у вези са независним оператером система и независним оператером транспорта

Члан 26.

(1) Поред обавеза и задатака утврђених одредбама чл. 21. до 25. овог закона, Регулаторна комисија у вези са независним оператером система и независним оператером транспорта има следеће надлежности:

1) прати да независни оператер система и власник транспортног система испуњава обавезе прописане овим законом и другим прописима, а у случају да оператери транспортног система не поштују те прописе, Регулаторна комисија предузима мјере прописане законом и прописима донесеним на основу закона и, с тим у вези, сарађује са другим органима, институцијама и јавним тијелима,

2) одобрава уговоре између независног оператера система и власника транспортног система и рјешава спорове између њих, те прати односе и комуникацију између независног оператера система и власника транспортног система да би се осигурало да независни оператер система извршава своје обавезе,

3) осигурава да тарифе за приступ транспортном систему које наплаћује независни оператер система укључе и одговарајућу накнаду за власника транспортног система с обзиром на његове трошкове у вези са имовином на систему и сва њихова нова улагања, под условом да су настали трошкови економични и оправдани.

(2) У случају када је одабран модел раздвајања независног оператера транспорта, у складу са овим законом, Регулаторна комисија, поред обавеза и задатака утврђених одредбама чл. 21. до 25. овог закона, има и следеће надлежности:

1) прати комуникације између независног оператера транспорта и вертикално интегрисаног субјекта да би се осигурало усклађеност независног оператера транспорта са његовим обавезама,

2) прати комерцијалне и финансијске односе, укључујући зајмове вертикално интегрисаног субјекта и независног оператера транспорта.

Посебне надлежности Регулаторне комисије
Члан 27.

(1) Регулаторна комисија посебно има право да:

1) захтијева пружање информација, на начин и према условима из овог закона и прописима за спровођење овог закона, које су од значаја за обављање дјелатности и других обавеза енергетских субјеката који обављају дјелатности у сектору природног гаса прописаних законом, а којима је издата дозвола,

2) покреће поступке јавних расправа и сарадње, у складу са одредбама овог закона и других прописа, када постоји потреба за прикупљањем неопходних информација, усклађивањем регулаторних пракси, образложења будућих одлука или оцјену предложених законских или регулаторних рјешења,

3) покреће и спроводи анализе у вези са функционисањем тржишта природног гаса, те доноси потребне мјере за унапређивање конкурентности и остваривање правилног функционисања тржишта природног гаса,

4) захтијева да оператер транспортног или дистрибутивног система, односно оператер складишта, уколико је то предвиђено законом, по потреби, мијења услове и одредбе тарифа или накнада које се примјењују да би се осигурало да су сразмјерне и да се примјењују на непристрасан начин,

5) у случају одгађања корекције тарифа или накнада из тачке 4) овог става, Регулаторна комисија има надлежност да одобри привремене тарифе или накнаде и да одлучи о одговарајућим компензацијским мјерама уколико усвојене тарифе или накнаде одступају од тих привremenених тарифа или накнада,

6) врши провјере, укључујући ненајављене провјере у просторијама оператера транспортног система и, гдје је то потребно, у вертикално интегрисаном енергетском субјекту.

(2) У случају када је одабран модел раздвајања независног оператера транспорта, у складу са овим законом, Регулаторна комисија, поред надлежности прописаних чл. 21. и 26. овог закона, има право да:

1) предузима одређене мјере због пристрасног понашања у корист вертикално интегрисаног субјекта,

2) дјелује као тијело за рјешавање спорова између вертикално интегрисаног субјекта и независног оператера транспорта, под условом да се они придржавају тржишних услова,

3) одобрава све комерцијалне и финансијске споразуме између вертикално интегрисаног субјекта и независног оператера транспорта, под условом да се они придржавају тржишних услова,

4) у случају кршења обавеза прописаних овим законом од независног оператера транспорта, одузме дозволу независном оператеру транспорта, додијели све или одређене задатке другом независном оператеру транспорта који је именован, односно одређен у складу са овим законом, а посебно у случају поновљеног пристрасног понашања у корист вертикално интегрисаног субјекта.

Акти Регулаторне комисије
Члан 28.

(1) У вршењу својих надлежности Регулаторна комисија доноси опште и појединачне правне акте.

(2) Појединачни акти из става 1. овог члана обавезно садрже образложење да би се омогућило њихово судско преиспитивање.

(3) Општи акти Регулаторне комисије објављују се у "Службеном гласнику Републике Српске".

(4) Појединачни акти из надлежности Регулаторне комисије су коначни и доносе се у форми одлука, рјешења и закључака.

(5) Против појединачних аката Регулаторне комисије може се покренути управни спор тужбом код надлежног суда.

(6) Општи и појединачни акти из надлежности Регулаторне комисије објављују се на интернет страници Регулаторне комисије, уз обавезу чувања тајности повјерљивих пословних података.

Јавност рада
Члан 29.

(1) Регулаторна комисија јавно објављује нацрте општих правних аката ради њиховог доношења и друге одговарајуће одлуке у оквиру својих надлежности и овлашћења, осим нацрта појединачних аката или одлука и одлука о рјешавању спорова, те осигурава разумно вријеме за све учеснике на тржишту природног гаса или друге заинтересоване стране да дају коментаре, приједлоге и сугестије.

(2) Регулаторна комисија доноси Правила и прописе за јавне расправе, који између осталог уређују обим и услове за јавне расправе, поступке, формалне захтјеве и јавно објављивање информација, као и начин спровођења јавне расправе о актима које доноси да би се омогућило свим заинтересованим лицима да учествују у јавној расправи и да изнесу своје мишљење и ставове према питањима која су предмет јавне расправе.

(3) Опште информације о расправама које су у току су јавно доступне на интернет страници Регулаторне комисије.

(4) Регулаторна комисија објављује резултате јавних расправа, осим ако је ријеч о повјерљивим пословним подацима или информацијама.

(5) При извршавању својих обавеза и задатака, у складу са својим надлежностима и принципима боље регулације, Регулаторна комисија може на одговарајући начин консултовати оператера система и сарађивати са другим надлежним органима, институцијама и тијелима.

Рјешавање спорова пред Регулаторном комисијом
Члан 30.

(1) Регулаторна комисија надлежна је да на захтјев странке рјешава спорове између:

- 1) корисника система и оператера система,
- 2) енергетских субјеката и купаца природног гаса,
- 3) енергетских субјеката међусобно.

(2) Предмет захтјева из става 1. овог члана су спорови у вези са:

- 1) правом на снабдијевање природним гасом,
- 2) приступом системима,
- 3) накнадама за прикључење,
- 4) накнадама за дебалансе система,
- 5) обрачуном утрошеног природног гаса,
- 6) обрачуном накнаде за неовлашћену потрошњу природног гаса,
- 7) обуставом испоруке природног гаса,
- 8) квалитетом снабдијевања природним гасом.

(3) Регулаторна комисија доноси правилник којим се прописује поступак рјешавања спорова.

Претпоставке за подношење захтјева
Члан 31.

(1) Прије подношења захтјева за рјешавање спора Регулаторној комисији, странка је дужна да претходно у писаној форми поднесе приговор енергетском субјекту из сектора природног гаса, те покуша мирним путем ријешити спор.

(2) Енергетски субјект дужан је да подносиоцу приговора достави одговор са образложењем у писаној форми у року од 15 дана од дана пријема приговора.

(3) Захтјев за рјешавање спора који странка подноси Регулаторној комисији обавезно садржи: податке о странкама, предмет захтјева, чињенични опис спора, приједлог за рјешење спора, потпис подносиоца захтјева, а уз захтјев подносилац је дужан да достави и доказе на којима заснива захтјев, приговор енергетском субјекту и одговор у писаној

форми, те изјашњење да ли се води судски поступак поводом исте правне ствари.

Одлука по захтјеву за рјешавање спора и тужба
Члан 32.

(1) По захтјеву за рјешавање спора Регулаторна комисија доноси одлуку у форми рјешења или закључка.

(2) Акти из става 1. овог члана су коначни.

Управни спор
Члан 33.

(1) Против коначне одлуке о спору странка може покренути управни спор подношењем тужбе надлежном суду у року од 30 дана од дана пријема одлуке.

(2) Поднесена тужба не одгађа извршење одлуке из става 1. овога члана.

Доставља документације Регулаторној комисији
Члан 34.

(1) Енергетски субјекти којима је издата дозвола обавезни су да доставе документацију, податке и информације на тражење Регулаторне комисије који су јој потребни за обављање послова из своје надлежности.

(2) Регулаторна комисија дужна је да чува тајност повјерљивих пословних података који су јој достављени у складу са обавезом из става 1. овог члана.

(3) Регулаторна комисија доноси правилник којим се прописује начин поступања са повјерљивим пословним подацима.

(4) Енергетски субјекти дужни су да обезбиједи несметан приступ објектима, постројењима, опреми и просторијама, те пружи потребне информације Регулаторној комисији приликом вршења редовних и ванредних надзорних провјера.

Сарадња са органима, институцијама и чланство у међународним тијелима
Члан 35.

(1) Регулаторна комисија у извршавању послова из своје надлежности сарађује са органима управе и регулаторним комисијама у Републици и Босни и Херцеговини (у даљем тексту: БиХ), субјектима из области енергетике, организацијама и удружењима за заштиту потрошача, међународним организацијама из области енергетике и другим организацијама од интереса за обављање послова Регулаторне комисије.

(2) Регулаторна комисија има право да склапа споразуме о сарадњи са свим надлежним регулаторним тијелима у области енергетике других држава с циљем подстицања регулаторне сарадње.

(3) Регулаторна комисија поштује и спроводи све одговарајуће одлуке надлежних институција Енергетске заједнице, у складу са правним системом Републике.

ГЛАВА IV

ТРАНСПОРТ ПРИРОДНОГ ГАСА

1. Оператер транспортног система

Опште одредбе
Члан 36.

(1) Транспорт природног гаса је пренос природног гаса кроз гасоводе под високим притиском ($p \geq 16$ бара) који не обухватају гасоводе од производних поља и гасоводе који се примарно користе за дистрибуцију природног гаса, с циљем његове испоруке крајњим купцима, искључујући снабдијевање.

(2) Оператер транспортног система је независни енергетски субјект који обавља дјелатност транспорта и управљања транспортним системом природног гаса.

(3) Приликом извршавања својих обавеза и обављања задатака на основу овог закона, оператер транспортног система је независан од свих других дјелатности које се

односе на природни гас, као што су производња, дистрибуција, складиштење, снабдијевање природним гасом, и од повезаних комерцијалних интереса, осим у случају предвиђеном овим законом.

(4) Независност оператора транспортног система се остварује и обезбјеђује раздвајањем оператора транспортног система на начин и под условима утврђеним овим законом.

(5) У случају да је на дан ступања на снагу овог закона оператер транспортног система припадао вертикално интегрисаном субјекту, дужан је да изврши раздвајање оператора транспортног система примјеном једног од следећих модела:

- 1) власничко раздвајање или
- 2) независни оператер система или
- 3) независни оператер транспорта.

(6) У свим другим случајевима гдје се не могу примјенити модели из става 5. т. 2) и 3) овог члана обавезно се примјењује модел власничког раздвајања оператора транспортног система.

(7) Оператер транспортног система почиње обављати дјелатности након прибављања дозволе за транспорт и управљање транспортним системом природног гаса.

(8) Дозвола из става 7. овог члана издаје се сертификованом оператеру транспортног система.

(9) Комбинованом оператеру система дозвољен је рад без раздвајања ако тај оператер испуњава захтјеве за раздвајање дјелатности производње, снабдијевања и складиштења природног гаса.

Власничко раздвајање оператора транспортног система
Члан 37.

(1) Енергетски субјект који посједује систем за транспорт природног гаса у Републици, или неки његов посебан дио, може обављати дјелатност транспорта и управљања транспортним системом и бити оператер транспортног система, уколико испуњава услове прописане чланом 36. овог закона.

(2) Независност оператора транспортног система обезбјеђује се на начин да исти енергетски субјект или друго правно лице, односно предузетник не могу истовремено да:

1) директно или индиректно контролишу или имају друга права над оператером транспортног система или преносног система електричне енергије, као нити над транспортним системом или преносним системом за електричну енергију,

2) директно или индиректно контролишу или имају друга права над енергетским субјектом који обавља неку од дјелатности производње или снабдијевања природним гасом или електричном енергијом,

3) именују чланове органа енергетског субјекта или да је члан органа енергетског субјекта који управљају или законски заступају оператора транспортног система или преносног система електричне енергије, као ни власника транспортног система или преносног система електричне енергије и директно или индиректно да контролишу или имају друга права над енергетским субјектом који обавља неку од дјелатности производње или снабдијевања природним гасом или електричном енергијом.

(3) Права из става 2. овог члана обухватају:

1) овлашћења да се користи гласачко право,

2) овлашћења да се именују чланови органа енергетског субјекта који управљају или законски заступају енергетског субјекта или

3) посједовање већинског удјела.

(4) Није дозвољено оператеру транспортног система или преносног система електричне енергије или његовим запосленим о енергетским субјектима трећим лицима давати повјерљиве пословне податке са којима располаже.

Независни оператер система
Члан 38.

(1) Независни оператер система може добити дозволу ако:

1) испуњава услове независности из члана 37. ст. 2. и 3. овог закона,

2) располаже финансијским, техничким, материјалним и кадровским ресурсима потребним за извршавање својих задатака,

3) је усклађен са десетогодишњим планом развоја транспортног система природног гаса,

4) докаже способност извршавања обавеза у вези са обезбјеђивањем услова за приступ транспортном систему како је одређено овим законом, те способност остваривања сарадње са другим оператерима транспортних система на регионалном и ширем нивоу,

5) докаже према Регулаторној комисији и другим надлежним енергетским субјектом као оператер своју способност извршавања обавеза за све нацрте уговорених аранжмана.

(2) За независног оператера система може бити одређен енергетски субјект који је сертификован од Регулаторне комисије и који испуњава захтјеве из става 1. овог члана, у складу са процедурама за сертификацију које су прописане овим законом.

(3) Када је независни оператер система именован, власник транспортног система дужан је да:

1) обезбједи сву потребну подршку независном оператеру система за испуњавање његових задатака, укључујући све потребне информације,

2) финансира инвестиције које одабере независни оператер система, а одобрава Регулаторна комисија, или даје своју сагласност за финансирање од неке друге заинтересоване стране, укључујући и независног оператера система,

3) обезбједи да финансијске уговоре или споразуме одобрава Регулаторна комисија, уз консултације са другом заинтересованом страном,

4) пружа доказ да може финансирати проширења мреже транспортног система, уз изузеће оних инвестиција за које је, у складу са тачком 2) овог става, дао своју сагласност да финансирање може радити било која заинтересована страна, укључујући независног оператера система.

(4) Није дозвољено независном оператеру система или његовим запосленим о енергетским субјектима трећим лицима, укључујући и надлежне органе, давати повјерљиве пословне податке са којима располаже, осим у прописаним случајевима.

Независност власника транспортног система
Члан 39.

(1) Власник транспортног система, у случају да је примијењен модел независног оператера система, обавезан је да испуњава минималне критеријуме независности који се односе на правну форму, организацију и одлучивање и одвојен је од свих других дјелатности, осим транспорта, дистрибуције и складиштења.

(2) Независност власника транспортног система из става 1. овог члана обезбјеђује се према сљедећим минималним критеријумима:

1) да лица одговорна за руковођење транспортним системима не учествују у структурама вертикално интегрисаног субјекта које су, директно или индиректно, одговорне за свакодневни рад, производњу и снабдијевање природним гасом,

2) да је дужан донијети Програм недискриминаторног понашања, којим се утврђују мјере којима се искључује могућност пристрасног поступања, уз сагласност Регулаторне комисије,

3) да је донио годишњи извјештај у којем су садржане мјере предузете ради осигурања непостојања дискриминаторског понашања, који се доставља Регулаторној комисији

и објављује на интернет страници, најкасније до 31. марта наредне године.

(3) Испуњавање критеријума независности власника транспортног система из става 2. овог члана провјерава се током поступка сертификације независног оператера система у складу са овим законом и под надзором је Регулаторне комисије.

Независни оператер транспорта
Члан 40.

(1) Независни оператер транспорта дужан је да обезбједи кадровске, техничке и финансијске ресурсе за испуњавање својих обавеза прописане овим законом и за вршење својих активности, и то:

1) да су средства неопходна за транспорт природног гаса, и административно-финансијске послове и ИТ услуге, у власништву независног оператера транспорта,

2) да су лица која обављају дјелатност транспорта и управљања транспортним системом, укључујући вршење административно-финансијских послова и ИТ услуга за независног оператера транспорта као привредног субјекта, у радном односу или ангажовани на други начин од независног оператера транспорта,

3) да након одговарајућег захтјева независног оператера транспорта, вертикално интегрисани субјект благовремено ставља на располагање независном оператеру транспорта одговарајуће финансијске ресурсе за будуће финансијске пројекте или за замјену постојећих средстава за рад.

(2) Изузетно од одредбе из става 1. тачка 3) овог члана, независни оператер транспорта може пружити услуге вертикално интегрисаном субјекту, уз претходно одобрење Регулаторне комисије, у случајевима када:

1) пружање ових услуга не доводи до разлике између корисника система,

2) су услуге доступне свим корисницима система на исти начин и под истим условима без ограничења.

(3) Независни оператер транспорта је организован као привредно друштво, у складу са законом.

(4) Независни оператер транспорта не може у свом корпоративном идентитету, комуникацији, брендирању и пословним просторијама стварати конфузију у смислу одвојеног идентитета вертикално интегрисаног субјекта или било којег његовог дијела.

(5) Независни оператер транспорта не може дијелити ИТ услуге или опрему, објекте и приступ системима са вертикално интегрисаним субјектом, нити користити исте консултанте или спољне сараднике за ИТ услуге и опрему, те приступ сигурносним системима.

(6) Рачуне независног оператера транспорта контролише ревизор који не контролише вертикално интегрисани субјект или неки његов дио.

(7) Није дозвољено независном оператеру транспорта или његовим запосленим о енергетским субјектима трећим лицима, укључујући и надлежне органе, давати повјерљиве пословне податке са којима располаже, осим у прописаним случајевима.

(8) Енергетски субјект за који Регулаторна комисија изда сертификат о усклађености са обавезама из овог закона о примјени модела независног оператера транспорта, након процедуре сертификације оператера транспортног система, може бити одређено за независног оператера транспорта.

Услови за независност оператера транспорта
Члан 41.

(1) Независност оператера транспорта обезбјеђује се на начин:

1) да је овлашћен за доношење ефикасних одлука, независно од вертикално интегрисаног субјекта, када је ријеч о неопходним средствима за рад, одржавању или развоју транспортног система,

2) да има овлашћења да обезбједи новац на тржишту капитала.

(2) Независни оператер транспорта у свом раду осигурава кадровске, техничке и друге ресурсе ради ефикасног обављања дјелатности транспорта и управљања транспортним системом, развоја и одржавања сигураног и економичног рада транспортног система.

(3) Пословне јединице вертикално интегрисаног субјекта које врше производњу или снабдијевање не могу имати директног или индиректног учешћа у расподјели акција независног оператера транспорта.

(4) Независни оператер транспорта не може имати ни директног или индиректног учешћа у пословним јединицама вертикално интегрисаног субјекта које врши производњу или снабдијевање, нити може остваривати дивиденде или неку другу финансијску корист од дате пословне јединице.

(5) За обезбјеђење независности оператера система прописане ст. 2, 3. и 4. овог члана задужена је управљачка структура.

(6) Вертикално интегрисани субјект не може одређивати директно или индиректно, конкурентно понашање оператера транспортног система у вези са свакодневним активностима независног оператера транспорта у управљању транспортним системом, нити у активностима потребним за припрему десетогодишњег плана развоја.

(7) У испуњавању својих задатака у оквиру овог закона независни оператер транспорта не може доводити у неравнораван положај друга лица или енергетске субјекте и не може ограничавати, угрожавати или онемогућавати конкуренцију у производњи и снабдијевању природним гасом.

(8) Комерцијални и финансијски односи између вертикално интегрисаног субјекта и независног оператера транспорта, укључујући зајмове независног оператера транспорта вертикално интегрисаном субјекту, усклађују се са условима тржишта, те је оператер транспортног система обавезан да чува детаљне податке о комерцијалним или финансијским односима и на захтјев их доставља Регулаторној комисији.

(9) Независни оператер транспорта доставља Регулаторној комисији на претходну сагласност све комерцијалне и финансијске уговоре са вертикално интегрисаним енергетским субјектом.

(10) Независни оператер транспорта обавјештава Регулаторну комисију о расположивим финансијским ресурсима из члана 40. став 1. тачка 3) овог закона, који су намијењени за инвестиционе пројекте или за замјену постојећих средстава.

(11) Вертикално интегрисани субјект не може обављати активности које онемогућавају и спречавају независног оператера транспорта да се усклади са својим обавезама према овом закону и не може захтијевати да независни оператер транспорта тражи дозволу од вертикално интегрисаног субјекта за испуњавање својих обавеза.

(12) Независни оператер транспорта дужан је да донесе Програм недискриминаторног понашања који садржи мјере за спречавање дискриминаторног понашања.

(13) Независни оператер транспорта именује лице одговорно за праћење Програма недискриминаторног понашања, које је дужно да сачини годишњи извјештај о предузетим мјерама за остваривање Програма недискриминаторног понашања, који се доставља Регулаторној комисији и објављује на интернет страници независног оператера транспорта.

(14) Лице одговорно за праћење остваривања Програма недискриминаторног понашања независног оператера транспорта је потпуно независно и има приступ свим потребним информацијама независног оператера транспорта или било којег повезаног привредног субјекта и

(15) Министарство ближе уређује начин именовања и разрешења, услове обављања послова и надлежности лица одговорног за праћење остваривања Програма недискри-

минаторног понашања независног оператера транспорта из ст. 13. и 14. овог члана.

Лица одговорна за управљање независним оператером транспорта Члан 42.

(1) Одлуке о именовању, условима рада, укључујући накнаду за рад, као и престанак мандата лица одговорних за управљање или чланова органа управљања и заступања независног оператера транспорта, доноси скупштина или други орган управљања власника независног оператера транспорта.

(2) О именовању лица из става 1. овог члана обавјештава се Регулаторна комисија.

(3) Регулаторна комисија може дати приговор на одлуке из става 2. овог члана у случају да:

1) настану сумње у вези са професионалном независношћу лица именованих за обављање управљачке функције или члана органа управљања,

2) у случају пријевременог престанка мандата, уколико постоје сумње у оправданост таквог пријевременог престанка.

(4) Лица из става 1. овог члана, у периоду од три године прије именовања, не могу имати никакву професионалну позицију или одговорност, интерес или пословни однос, директног или индиректног, са вертикално интегрисаним субјектом, било којим његовим дијелом или са контролним акционарима, осим са независним оператером транспорта.

(5) Лица из става 1. овог члана, као и запослени у независном оператеру транспорта, не могу имати ниједну другу професионалну позицију или одговорност, интерес или пословни однос, директно или индиректно, са дијелом вертикално интегрисаног енергетског субјекта или његовим контролним акционарима.

(6) Лица из става 1. овог члана, као и запослени у независном оператеру транспорта, не могу имати било какав интерес нити примати финансијску накнаду, директно или индиректно, из било ког дијела вертикално интегрисаног субјекта, осим од независног оператера транспорта и њихова примања не могу зависити од активности или резултата вертикално интегрисаног субјекта, осим оних од независног оператера транспорта.

(7) Лица именована за обављање управљачке функције или чланови органа управљања имају право жалбе Регулаторној комисији у случају пријевременог престанка мандата.

(8) Лица из става 1. овог члана не могу имати професионалну позицију или одговорност, интерес или пословни однос са било којим дијелом вертикално интегрисаног субјекта или са његовим контролним акционарима, осим са независним оператером транспорта, у периоду од најмање четири године, након престанка мандата у независном оператеру транспорта.

(9) Одредбе ст. 5. до 8. овог члана примјењују се и на запослене независног оператера транспорта који директно извјештавају лица из става 1. овог члана о питањима која су у вези са радом, одржавањем и развојем транспортног система.

Органи независног оператера транспорта Члан 43.

(1) Скупштина или други орган власника независног оператера транспорта није надлежан да доноси одлуке које се односе на свакодневне активности независног оператера транспорта, на управљање транспортним системом и да утиче на рјешења из десетогодишњег плана развоја система.

(2) Орган из става 1. овог члана састоји се од чланова који представљају вертикално интегрисани субјект, чланова који представљају акционаре треће стране и чланова који представљају друге заинтересоване стране, као што је особље независног оператера транспорта.

(3) Одредба члана 42. став 3. тачка 1) и члан 42. ст. 4. до 8. овог закона примјењују се најмање на половину чланова скупштине или другог органа власника независног оператора транспорта.

(4) Одредба члана 42. став 3. тачка 2) овог закона примјењује се на све чланове скупштине или другог органа власника независног оператора транспорта.

Сертификација оператора транспортног система Члан 44.

(1) Оператер транспортног система обавезан је, независно од примјењеног модела раздвајања, прије прибављања дозволе за обављање дјелатности транспорта и управљања транспортним системом, да се сертификакује у складу са процедуром прописаном овим чланом.

(2) Енергетски субјект, након испуњења свих захтјева из модела раздвајања оператора транспортног система од вертикално интегрисаног субјекта из члана 36. овог закона, подноси Регулаторној комисији у писаној форми захтјев за сертификацију, уз који прилаже обавјештење о испуњености услова прописаних овим законом заједно са цјелокупном документацијом, подацима и информацијама којима доказује и образложе испуњавање тих захтјева.

(3) Регулаторна комисија доноси правилник којим се уређује сертификација оператора транспортног система, као и поступак и услови за подношење обавјештења и докумената, података и информација.

(4) Регулаторна комисија, на захтјев оператора транспортног система, доноси приједлог одлуке о сертификацији оператора транспортног система са образложењем у року од четири мјесеца од дана пријема обавјештења и подношења свих потребних докумената, података и информација од оператора транспортног система.

(5) Регулаторна комисија доставља приједлог одлуке са образложењем, без одгађања, Секретаријату Енергетске заједнице на претходно мишљење.

(6) Секретаријат Енергетске заједнице доставља претходно мишљење Регулаторној комисији о испуњавању одговарајућих захтјева за одређивање и сертификацију оператора транспортног система у року од четири мјесеца од пријема приједлога одлуке из става 5. овог члана.

(7) Уколико Секретаријат Енергетске заједнице не достави своје мишљење у року из става 6. овог члана, сматра се да Секретаријат Енергетске заједнице нема примједба на достављени приједлог одлуке Регулаторне комисије.

(8) Регулаторна комисија доноси одлуку о сертификацији оператора транспортног система у року од два мјесеца од дана пријема мишљења Секретаријата Енергетске заједнице, водећи рачуна о препорукама у датом мишљењу.

(9) Ако се одлука из става 8. овог члана разликује од мишљења Секретаријата Енергетске заједнице, Регулаторна комисија припрема и објављује одлуку са образложењем која садржи разлоге за различито мишљење, те о томе обавјештава Секретаријат Енергетске заједнице.

(10) Регулаторна комисија може, у току поступка сертификације, тражити од оператора транспортног система или енергетског субјекта који обавља дјелатност производње или снабдијевања природним гасом или снабдијевања природним гасом као јавне услуге све информације битне за испуњење услова за сертификацију.

(11) Одлука Регулаторне комисије о сертификацији оператора транспортног система заједно са мишљењем Секретаријата Енергетске заједнице и евентуално образложење Регулаторне комисије из става 7. овог члана објављују се у "Службеном гласнику Републике Српске" и на интернет страници Регулаторне комисије.

(12) На посебан захтјев оператора транспортног система или на иницијативу Регулаторне комисије, након поступка за сертификацију, може се обновити дозвола оператору транспортног система или измијенити постојећа дозвола за обављање дјелатности транспорта и управљања транспортним системом, уколико су испуњени прописани услови.

Праћење раздвајања оператора транспортног система Члан 45.

(1) Регулаторна комисија прати испуњавање услова утврђених овим законом за независност и раздвајање оператора транспортног система од вертикално интегрисаног субјекта.

(2) Регулаторна комисија по службеној дужности поново покреће поступак сертификације из члана 44. овог закона у случају:

1) када од оператора транспортног система прими обавјештење о свим планираним трансакцијама које могу захтијевати поновну проверу испуњавања услова за независност и раздвајање оператора транспортног система,

2) да има сазнања да се планира промјена власничке структуре,

3) да утицај на оператора транспортног система може довести до повреде услова независности и раздвајања оператора транспортног система или има доказе да је до такве повреде дошло или

4) на образложен захтјев Секретаријата Енергетске заједнице.

(3) Регулаторна комисија доноси одлуку о испуњавању критеријума независност и раздвајање од оператора транспортног система у року од четири мјесеца од дана пријема:

1) обавјештења од оператора транспортног система,

2) захтјева Секретаријата Енергетске заједнице или

3) обавјештавања Регулаторне комисије о почетку провере оператора транспортног система по службеној дужности.

(4) У случају да Регулаторна комисија сматра да је дошло до повреде услова за независност или раздвајање оператора транспортног система, оператер транспортног система дужан је да отклони те повреде у року који одреди Регулаторна комисија, а затим да достави сва документа, податке и информације којим доказује да су отклоњени недостаци.

(5) На основу документације, података и информација из става 4. овог члана Регулаторна комисија спроводи поступак поновног сертификаковања оператора транспортног система у складу са чланом 44. овог закона.

(6) У случају да оператер транспортног система не отклони недостатке Регулаторне комисије из става 4. овог члана, Регулаторна комисија може донијети одлуку о привременом одузимању или укидању дозволе.

(7) У случају привременог одузимања или укидања дозволе оператору транспортног система, Регулаторна комисија обезбјеђује да се дјелатност транспорта и управљања транспортним системом настави обављати континуирано и без прекида на начин и под условима прописаним овим законом.

Сертификација у односу на треће земље Члан 46.

(1) Када је потребно сертификовати оператора транспортног система, којег контролише лице или лица из треће земље или трећих земаља, Регулаторна комисија о томе обавјештава Секретаријат Енергетске заједнице.

(2) Регулаторна комисија без одгађања обавјештава Секретаријат Енергетске заједнице и о свим околностима које резултирају предузимањем контроле над оператором транспортног система или транспортним системом од лица из треће земље или трећих земаља.

(3) Оператер транспортног система обавјештава Регулаторну комисију о свим околностима које би могле утицати на предузимање контроле над оператором транспортног система или транспортним системом од лица или лица из треће земље или трећих земаља са циљем спровођења обавјештавања из става 1. овог члана.

(4) Поступак сертификације у односу на треће земље спроводи се у складу са условима утврђеним у овом члану и члану 44. овог закона.

(5) Регулаторна комисија може одбити сертификацију оператора транспортног система који је под контролом лица или лица из треће земље или трећих земаља ако не докаже да:

1) оператор транспортног система испуњава захтјеве за своју независност и раздвајање у складу са овим законом,

2) сертификација не представља ризик за сигурност снабдијевања у Републици Српској.

(6) Рјешавајући питање из става 5. овог члана Регулаторна комисија узима у обзир следеће:

1) права и обавезе Енергетске заједнице према тој трећој земљи који произлазе из међународног права, укључујући све споразуме са једном или више трећих земаља у којима је Енергетска заједница једна од страна потписница и који се тичу питања сигурности снабдијевања енергијом,

2) права и обавезе Републике или БиХ према тој трећој земљи који произлазе из споразума које је са њом склопила, у оној мјери у којој су у складу с одредбама Уговора о Енергетској заједници,

3) права и обавезе који настају из ратификованих међународних уговора,

4) друге специфичне чињенице и околности случаја те треће земље.

(7) Министарство, на захтјев Регулаторне комисије, даје своје мишљење о питањима из става 5. овог члана.

(8) Регулаторна комисија узима у обзир такво мишљење приликом доношења одлуке о сертификацији оператора транспортног система или одбијања сертификације.

(9) Регулаторна комисија доставља, без одгађања, приједлог одлуке о сертификацији оператора транспортног система или одбијању сертификације са образложењем Секретаријату Енергетске заједнице, заједно са свом потребном документацијом на основу које је донесена одлука.

(10) Регулаторна комисија доноси и објављује одлуку о сертификацији оператора транспортног система у односу на треће земље након спроведеног поступка сертификације.

2. Транспорт и управљање транспортним системом

Опште обавезе за све оператере транспортног система
Члан 47.

(1) Сваки оператор транспортног система, независно од примјене модела раздвајања, обавезан је да:

1) под економским условима извршава активности, одржава и развија безбједан, поуздан и ефикасан транспортни систем да би обезбједио отворено тржиште, уз заштиту животне средине, и осигурава адекватна средства за испуњавање обавеза пружања услуга,

2) не прави разлике између корисника или класа корисника транспортног система, нарочито у корист енергетских субјеката повезаних с њим,

3) обезбјеђује осталим оператерима система довољно информација да би се осигурало да се транспорт и управљање транспортним системом и складиштење природног гаса могу одвијати на начин који је компатибилан са сигурним и ефикасним радом међусобно повезаног система,

4) пружа корисницима система све информације које су им потребне за ефикасан приступ овом систему.

(2) Сваки оператор транспортног система настојаће да изгради довољно прекограничног капацитета да би интегрисао инфраструктуру европског транспорта, узимајући у обзир сигурност снабдијевања природним гасом.

(3) Оператер транспортног система доноси Правила и тарифе за балансирање транспортног система природног гаса у складу са Методологијом која је одобрена од Регулаторне комисије, на транспарентан, непристрасан и економичан начин, укључујући Правила наплате од корисника система за дебалансе.

(4) Оператер транспортног система доноси десетогодишњи план развоја и уз сагласност Регулаторне комисије

је обезбјеђује минималне стандарде одржавања и развоја транспортног система, укључујући и интерконекцијски капацитет, у складу са условима коришћења наведеним у техничким спецификацијама у члану 49. овог закона.

(5) Оператер транспортног система дужан је да набави природни гас који користи за извршавање својих активности у складу са транспарентним, недискриминаторним и конкурентним процедурама.

Посебне обавезе независног оператора система
Члан 48.

(1) Независни оператер система, поред обавеза прописаних чланом 47. овог закона, одговоран је за одобравање приступа трећим лицима и управљање транспортним системом, укључујући и прикупљање приступних накнада и накнада у случају загушења, за рад, одржавање и развој транспортног система, као и за обезбјеђење дугорочне способности транспортног система да задовољи могућу потражњу планирањем инвестиција.

(2) У току развоја транспортног система, независни оператер система одговоран је за планирање, као и за процедуре одобравања, изградњу и пуштање у рад новог интерконектора.

(3) У случају из става 2. овог члана, независни оператер система дјелује као оператер транспортног система у складу са одредбама овог члана и као власник транспортног система није одговоран за одобравање и управљање приступа трећих лица, нити за планирање инвестиција.

(4) Независни оператер система, дјелатност транспорта гаса и поред услова наведених у члану 47. овог закона дужан је да испуњава и следеће услове:

1) да представља оператора транспортног система и сарађује са трећим лицима и Регулаторном комисијом,

2) да одобрава и управља приступом трећим лицима на непристрасној основи између корисника система или група корисника транспортног система,

3) да врши наплату свих накнада у вези са транспортним системом, укључујући накнаде за приступ, балансне накнаде за помоћне услуге, као што су третман гаса, набавке услуга (трошкови балансирања, енергија за губитке),

4) да успоставља рад, одржавање и развој сигурног, ефикасног и економичног транспортног система,

5) да успостави планирање инвестиција које обезбјеђују дугорочну способност транспортног система да испуни могућу потражњу, обезбјеђујући сигурност снабдијевања,

6) да самостално обавља све административно-финансијске послове, укључујући и услуге информационо-технолозија.

Правила о раду транспортног система
Члан 49.

(1) Рад и управљање транспортним системом уређују се Правилима о раду транспортног система.

(2) Правила о раду транспортног система садрже најмање следеће:

1) техничке и друге захтјеве и спецификације за сигуран и безбједан рад транспортног система, како би се обезбједило сигурно снабдијевање крајњих купаца природним гасом,

2) процедуре за рад транспортног система у редовним и ванредним условима, у случајевима квара на систему, више силе и у другим случајевима када дође до угрожавања рада,

3) начине и услове за приступ корисника систему, укључујући услуге приступа трећих страна које пружа оператер транспортног система, техничке информације потребне за кориснике система да би остварили ефикасан приступ транспортном систему, транспарентност рада и адекватно пружање информација,

4) услове за прикључак објеката за складиштење природног гаса, терминала за утечени природни гас, индустријских постројења на транспортни систем и крајњих

купаца, као и предуслове за сигурност прикључка и инсталација мјерних уређаја,

5) захтјеве за мјерне уређаје и методе мјерења количина природног гаса који се испоручује преко транспортног система,

6) критеријуме и начин набавке помоћних услуга,

7) техничке и друге предуслове за интерконекцију и рад транспортног и дистрибутивног система,

8) принципе и механизме за расподјелу капацитета и процедуре за управљање загушењима транспортног система, начин и услове њихове примјене у случају загушења,

9) заштићене зоне и посебне услове унутар заштићене зоне објекта природног гаса,

10) задатке и одговорности енергетских субјеката који обављају дјелатности у сектору природног гаса и корисника система у односу на транспортни систем,

11) међусобне уговорне односе енергетских субјекта који обављају дјелатности у сектору природног гаса и корисника система у односу на транспортни систем,

12) услове за спровођење поступка ограничења или прекида, односно обуставе испоруке природног гаса преко транспортног система,

13) начин објаве и размјене података са конектованим (технички повезаним) оператерима транспортног система, оператерима дистрибутивног система и купцима прикљученим на транспортни систем.

(3) У складу са смјерницама Регулаторне комисије, сваки оператер транспортног система у Правила о раду транспортног система уграђује обим његовог овлашћења за прекограничну инфраструктуру.

(4) Правила о раду транспортног система, уз примјену одредаба овог члана, доноси оператер транспортног система, уз сагласност Регулаторне комисије.

(5) Рјешење Регулаторне комисије о давању сагласности на Правила о раду транспортног система објављује се у "Службеном гласнику Републике Српске" и на интернет страници оператера транспортног система.

Механизми за додјелу капацитета и процедура за управљање загушењима Члан 50.

(1) Максимални капацитет на свим релевантним тачкама, укључујући улазне и излазне тачке, обавезно је на располагању свим учесницима на тржишту, водећи рачуна о интегритету, техничкој сигурности и ефикасном раду транспортног система.

(2) Оператер транспортног система доноси недискриминаторске и транспарентне механизме за додјелу капацитета, који:

1) осигуравају одговарајуће економске ефекте за ефикасно и максимално коришћење техничких капацитета, олакшавају инвестиције у нови интерконектор и прекограничну трговину природног гаса,

2) су компатибилни са тржишним механизмима, укључујући отворена (spot) тржишта, и у исто вријеме флексибилни и прилагодљиви промјенљивим тржишним околностима,

3) су компатибилни са правилима за приступ транспортним системима и правилима за алокацију капацитета и управљање загушењима на тачкама интерконекције чланица Енергетске заједнице.

(3) Оператер транспортног система примјењује и објављује недискриминаторне и транспарентне, унапријед објављене процедуре за управљање загушењима које олакшавају прекограничну трговину природним гасом на равноправној основи и које се заснивају на сљедећим принципима:

1) у случају загушења предвиђеног уговором, оператер транспортног система нуди неискоришћени капацитет на примарном тржишту најмање на основи за дан унапријед и прекидивој основи,

2) корисници система који желе препродати или дати у подзакуп свој неискоришћени уговорни капацитет на секундарном тржишту имају право да то учине након обавјештавања оператера транспортног система од тих корисника на начин и под условима који су предвиђени у Правилима о раду транспортног система.

(4) У случају да дође до загушења система, оператер транспортног система примјењује недискриминаторне, транспарентне, унапријед објављене механизме за додјелу капацитета транспортног система.

(5) У току планирања нових инвестиција, оператер транспортног система редовно процјењује тржишну потражњу и остваривање сигурности снабдијевања.

Правила балансирања и накнаде за дебаланс Члан 51.

(1) Балансни период је период у којем је сваки корисник система дужан да преузме набављену количину природног гаса, кроз убацивање те количине природног гаса у транспортни систем у складу са уговором о транспорту или Правилима о раду транспортног система или Правилима о балансирању транспортног система.

(2) Правила балансирања доносе се на транспарентан начин, објављују се и заснивају на принципима недискриминације и на стварним потребама транспортног система, узимајући у обзир ресурсе који су на располагању оператеру транспортног система и као таква су тржишно оријентисана.

(3) Да би се корисницима система омогућило да предузму правремене корективне мјере, оператер транспортног система осигурава правремене и поуздане онлајн информације о статусу балансирања корисника система које одражавају ниво информација које су доступне оператеру транспортног система, као и обрачунски период за који се израчунавају накнаде за дебаланс.

(4) За пружање информација из става 2. овог члана не наплаћује се накнада.

(5) Накнаде за дебаланс на одговарајући начин одражавају трошкове дајући одговарајуће подстицаје корисницима система да уравнотеже свој унос и преузимање гаса и такве су да се избјегава унакрсно субвенционисање између корисника система и олакшава улазак новим учесницима на тржиште.

(6) Оператер транспортног система настоји да усклади, интерно, али и на регионалном нивоу, балансне режиме и рационализује структуре и изнесе накнада за балансирање, да би се олакшала трговина природним гасом.

(7) Оператер транспортног система објављује методологије за обрачун накнада за дебаланс, са утврђеним накнадама за дебаланс, донесене у складу са овим законом.

(8) Правила балансирања и методологија за утврђивање висине накнаде за дебаланс доноси оператер транспортног система уз претходну сагласност Регулаторне комисије.

(9) Рјешење Регулаторне комисије о давању сагласности на Правила балансирања и методологија за утврђивање висине накнаде за дебаланс објављује се у "Службеном гласнику Републике Српске" и на интернет страници оператера транспортног система.

Трговина капацитетом Члан 52.

(1) Оператер транспортног система предузима активност како би се на секундарном тржишту омогућила слободна трговина капацитетом и олакшала таква трговина на транспарентан и недискриминаторан начин.

(2) Оператер транспортног система израђује усклађене типске уговоре за транспорт и процедуре за примарно тржиште да би се олакшала секундарна трговина капацитетима и признао трансфер примарних тргова на капацитет тамо гдје га корисници система пријаве.

(3) О усклађеним уговорима за транспорт и процедурама за примарно тржиште оператер транспортног система обавјештава Регулаторну комисију у року од 15 дана од дана ступања на снагу ових уговора.

Развој транспортног система и инвестиционе одлуке
Члан 53.

(1) Оператер транспортног система доноси десетогодишњи план развоја транспортног система природног гаса, уз сагласност Регулаторне комисије.

(2) Приликом израде десетогодишњег плана развоја транспортног система, оператер транспортног система објективно претпоставља развој производње, снабдијевања, потрошње и трговине с другим земљама, узимајући у обзир инвестиционе планове за транспортне системе на регионалном нивоу, као и инвестиционе планове за објекте за складиштење, као и Стратегију развоја енергетике, као и прописе из области просторног уређења и грађења и План развоја гасног сектора, усвојене од надлежних органа Републике.

(3) Десетогодишњи план развоја транспортног система обавезно садржи:

1) планирану главну инфраструктуру за транспорт природног гаса коју треба изградити или унаприједити у следећих десет година,

2) све инвестиције о којима је већ донесена одлука и утврђује нове инвестиције које треба остварити у наредне три године,

3) ефикасне мјере којима се гарантује адекватност система и сигурност снабдијевања засноване на постојећој и предвиђеној понуди и потражњи,

4) предвиђа временски оквир за све инвестиционе пројекте.

(4) Оператер транспортног система сваке године до 31. октобра подноси Регулаторној комисији приједлог десетогодишњег плана развоја транспортног система, у којој су прве три године детаљно планиране.

(5) Регулаторна комисија провјерава да ли је десетогодишњи план развоја транспортног система усклађен са одредбама овог закона и да ли садржи све елементе прописане ставом 3. овог члана те, у случају да то оцијени као потребно, може у поступку до доношења одлуке о давању сагласности захтијевати од оператера транспортног система измене и допуне десетогодишњег плана развоја транспортног система.

(6) Регулаторна комисија приједлог десетогодишњег плана развоја транспортног система из става 4. овог члана упућује на јавно разматрање, у периоду од 30 дана, свим заинтересованим лицима, укључујући и постојеће и потенцијалне кориснике система.

(7) Након јавног разматрања и обраде достављених коментара Регулаторна комисија доноси одлуку о давању сагласности на десетогодишњи план развоја транспортног система природног гаса.

(8) Регулаторна комисија прати и оцјењује спровођење десетогодишњег плана развоја транспортног система.

(9) У случају када Регулаторна комисија поступа на основу надлежности из ст. 5. и 8. овог члана и захтјева нове инвестиције оператеру транспорта, трошкови предметних инвестиција покривају се тарифним ставовима за транспорт природног гаса.

(10) У случају из става 9. овог члана, оператер транспортног система обезбјеђује инвеститорима све информације потребне за реализацију инвестиција, прикључује нове објекте на транспортни систем и предузима све потребне радње у сврху олакшања спровођења инвестиционих пројеката.

(11) Релевантни финансијски аранжмани из става 10. овог члана подлијежу одобрењу Регулаторне комисије кроз поступак давања сагласности на десетогодишњи план развоја.

Достављање података и информација оператеру транспортног система
Члан 54.

(1) Корисници транспортног система прикључени на транспортни систем дужни су, на захтјев оператера тран-

спортног система, да му достављају податке и информације потребне за рад, управљање и развој система, обавезно укључујући, али не ограничавајући се на, следеће информације потребне за остваривање приступа транспортном систему и његово коришћење:

1) планирање потражње за природним гасом, те одступања од планова производње или увоза и годишњих инвестиционих планова,

2) планирање рада система у краткорочном периоду,

3) приступ помоћним услугама,

4) праћење квалитета снабдијевања,

5) праћење сигурности снабдијевања.

(2) Оператер транспортног система врши размјену техничких и мјерних података и других битних информација потребних за рад, управљање и развој транспортног система са оператерима међусобно повезаних транспортних система, оператерима дистрибутивних система и купцима који су директно прикључени на транспортни систем.

Сарадња оператера транспортног система
Члан 55.

(1) Оператер транспортног система дужан је да:

1) у сарадњи са Регулаторном комисијом унапређује и олакшава сарадњу оператера транспортног система на регионалном нивоу, укључујући прекогранична питања,

2) са оператерима сусједних система потпише споразуме о интероперабилности система и размјени података на тачкама интерконекције,

3) у складу са својим овлашћењима, заједно са Регулаторном комисијом сарађује са Регулаторним одбором Енергетске заједнице, као и са регулаторним тијелима и оператерима транспортних система других земаља с циљем стварања конкурентног регионалног тржишта природног гаса,

4) уз претходно одобрење Регулаторне комисије може да учествује у раду једног или више повезаних транспортних система на нивоу једне или више регија који покривају двије или више страна Енергетске заједнице ради дојеле транспортних капацитета и провјере оперативне сигурности.

(2) Оператер транспортног система унапређује оперативне аранжмане ради осигурања оптималног управљања транспортним системом у Енергетској заједници, унапређује развој трговине енергијом, остварује координисану дојелу прекограничних капацитета путем недискриминаторних рјешења заснованих на принципу конкуренције на тржишту.

3. Правила о раздвајању и транспарентности

Право приступа рачунима
Члан 56.

(1) Регулаторна комисија, у оквиру својих надлежности, има право приступа рачунима енергетских субјеката који обављају дјелатности у сектору природног гаса, с циљем провјере спровођења обавеза приликом раздвајања рачуна.

(2) Регулаторна комисија има обавезу да чува тајност повјерљивих пословних података и информација, који се могу објављивати само под условима утврђеним овим законом и другим прописима.

Раздвајање рачуна
Члан 57.

(1) Енергетски субјекти који обављају дјелатности у сектору природног гаса, без обзира на њихов систем власништва или правну форму, израђују, подносе на ревизију и објављују годишње извјештаје на начин и под условима прописаним законом и у складу са међународним рачуноводственим стандардима.

(2) Енергетски субјекти из става 1. овог члана дужни су да се приликом израде годишњих извјештаја придржавају одредбе члана 8. овог закона.

Пружање информација
Члан 58.

(1) Регулаторна комисија има право да, у мјери у којој је то потребно за обављање њихових активности, од енергетских субјеката који обављају дјелатности у сектору природног гаса тражи све податке и информације који се односе на њихове дјелатности у вези са природним гасом.

(2) Регулаторна комисија може од других органа и енергетских субјеката који обављају дјелатности у сектору природног гаса затражити све податке и информације потребне за адекватно извршавање својих надлежности у вези са праћењем тржишта природног гаса, укључујући одговарајуће податке и информације добијене од институција Енергетске заједнице или Страна Енергетске заједнице или неке треће земље.

(3) Енергетски субјекти који обављају дјелатности у сектору природног гаса достављају податке и информације из ст. 1. и 2. овог члана на начин и под условима утврђеним прописима и интерним правним актима.

Захтјеви за транспарентност који се односе на
оператера транспортног система
Члан 59.

(1) Да би осигурао транспарентност, недискриминацију и јавност тарифа за приступ транспортном систему и тиме олакшао ефикасно коришћење транспортног система од треће стране, оператер транспортног система унапријед објављује тарифе за приступ том систему.

(2) Оператер транспортног система објављује детаљне информације у вези са услугама које пружа и условима који се примјењују, заједно са техничким информацијама потребним за кориснике да би добили ефикасан приступ транспортном систему.

(3) Оператер транспортног система годишње доставља информације Регулаторној комисији које су мјере предузете, као и трошкове који су настали и приходе који су остварени за балансирање транспортног система.

(4) Учесници на тржишту природног гаса пружају оператеру транспортног система податке и информације из овог члана, узимајући у обзир и обавезе из члана 40. овог закона.

(5) Оператер транспортног система ставља на располагање корисницима система све техничке информације потребне корисницима да би остварили ефикасан приступ транспортном систему.

(6) Оператер транспортног система објављује све информације на својој интернет страници, периодично и по потреби.

Обавезе повјерљивости
Члан 60.

(1) Регулаторна комисија и други надлежни органи дужни су да чувају тајност повјерљивих пословних података и информација које добију од енергетских субјеката који обављају дјелатности у сектору природног гаса и користе добијене податке и информације само у сврху наведену у захтјеву за информације.

(2) Оператер транспортног система и, по потреби, власник транспортног система, уколико је дошао до података и информација из чл. 56. и 59. овог закона, дужни су да чувају тајност повјерљивих пословних података и информација прибављених током извршавања својих активности и спречавају да се повјерљиви пословни подаци и информације објаве.

(3) Подаци и информације из става 1. овог члана могу се објавити само на начин и под условима прописаним законима или у случају када се оне изричито траже у сврху обављања пословне трансакције, а да притом не откривају повјерљиве пословне податке и информације осталим дијеловима привредног друштва, осим уколико је то неопходно за обављање пословне трансакције.

(4) С циљем потпуног поштовања Правила раздвајања дјелатности и чувања тајности повјерљивих пословних података и информација, власник транспортног система и преостали дио вертикално интегрисаног субјекта не могу користити заједничке услуге (као што су заједничке правне

услуге, укључујући и ИТ услуге), осим административно-финансијских услуга.

(5) Оператер транспортног система не може злоупотребити повјерљиве пословне податке или информације прибављене од трећих лица у вези са продајом или куповином природног гаса коју изврше са њим повезани енергетски субјекти.

(6) Информације потребне за ефикасну конкуренцију и ефикасно функционисање тржишта су јавне и објављују се на начин који не доводи у питање заштиту повјерљивих пословних података и информација.

4. Организација приступа транспортном систему

Приступ треће стране транспортном систему
Члан 61.

(1) Оператер транспортног система дужан је да омогући приступ треће стране сваком лицу које захтијева приступ транспортном систему, на принципу јавности и недискриминације и чувања пословне тајне корисника, а у складу са техничким могућностима степеном оптерећења транспортног система.

(2) Оператер транспортног система обезбјеђује слободан приступ транспортном систему у складу са условима прописаним правилима о раду транспортног система, на начин да:

1) осигурава да своје услуге нуди на недискриминаторним основама свим корисницима транспортног система,

2) осигурава непрекидне и прекидне услуге у вези са приступом треће стране, при чему цијена прекидног капацитета одражава вјероватноћу прекида,

3) нуди корисницима система и дугорочне и краткорочне услуге у функцији обављања дјелатности транспорта природног гаса.

(3) У случајевима када оператер транспортног система нуди исте услуге различитим купцима дужан је да то ради под једнаким уговорним условима и на једнак начин уз примјену принципа недискриминације, или коришћењем усклађених уговора о транспорту или у складу са Правилима о раду транспортног система.

(4) Оператер транспортног система објављује услове које је одобрила Регулаторна комисија, укључујући Правила и тарифе за осигуравање приступа треће стране транспортном систему, објективно их примјењујући на све кориснике система.

(5) Услуге приступа треће стране могу се одобравати уз тражење одговарајућих гаранција за плаћање извршених услуга од корисника система у складу са Правилима рада транспортног система.

(6) Гаранције из става 5. овог члана не могу представљати непотребне препреке за приступ транспортном систему и тржишту и недискриминаторне су, транспарентне и пропорционалне.

(7) Уговори о транспорту потписани са нестандартним датумом почетка примјене или с крајним трајањем од стандардног уговора о транспорту не резултирају произвољно вишим или нижим тарифама које не одражавају тржишну вриједност услуге.

(8) Дозвољено је закључити дугорочне уговоре ако су они усклађени са прописима о конкуренцији.

(9) Оператер транспортног система, уколико је потребно у сврху извршавања његове функције, укључујући и ону која се тиче прекограничног транспорта, има приступ транспортним системима других оператера система сусједних земаља у складу са њиховим међусобним споразумима и/или другим условима сарадње које не угрожавају примјену правила прописаних овим законом.

Одбијање приступа
Члан 62.

(1) Оператер транспортног система може одбити приступ транспортном систему на основу недостатка капа-

цитета или у случајевима када би га приступ транспортном систему спријечио у извршавању обавеза јавне услуге обављања дјелатности транспорта и управљања транспортним системом природног гаса.

(2) Уколико одбије приступ транспортном систему, оператер транспортног система дужан је да образложу одлуку о одбијању без одгађања достави подносиоцу захтјева за приступ.

(3) Уколико одбије приступ транспортном систему због мањка капацитета транспортног система или недостатка прикључка, оператер је дужан да изврши неопходне радове у транспортном систему који ће отклонити разлог одбијања приступа у оној мјери у којој је то економично или када је потенцијални купац сагласан да плати та побољшања.

(4) Корисник система којем је одбијен приступ транспортном систему или који је незадовољан условима свог приступа транспортном систему може уложити жалбу Регулаторној комисији, у складу са чл. 30. до 33. овог закона.

Прикључење на транспортни систем Члан 63.

(1) Оператер транспортног система доноси Правила и тарифе за прикључење на транспортни систем објеката енергетских субјеката и купаца, уз претходну сагласност Регулаторне комисије.

(2) Правила и тарифе из става 1. овог члана доносе се на принципу недискриминације, јавности, транспарентности и обавезно се унапријед објављују.

(3) Оператер транспортног система нема право да одбије прикључак новог објекта из става 1. овог члана на основу могућих будућих ограничења расположивих капацитета транспортног система или додатних трошкова у вези са неопходним повећањем капацитета.

(4) Оператер транспортног система осигурава довољан улазни и излазни капацитет за нови прикључак.

Одобрење за прикључење објекта Члан 64.

(1) Одобрење за прикључење објекта издаје се у форми рјешења у поступку спроведеном на захтјев правног или физичког лица чији се објекат прикључује.

(2) Надлежни оператер система дужан је да одлучи по захтјеву за прикључење објекта купца у року од 15 дана од дана пријема писменог захтјева, односно по захтјеву за прикључење објекта произвођача природног гаса, односно био-гаса у року од 30 дана од дана пријема писменог захтјева.

(3) Против рјешења из става 2. овог члана може се поднијети жалба Регулаторној комисији у року од 15 дана од дана достављања рјешења.

(4) Одлука Регулаторне комисије по жалби је коначна и против ње се може покренути управни спор.

Директни гасоводи Члан 65.

(1) У случајевима када произвођач или снабдјевач природним гасом и купац намјеравају потписати уговор о снабдјевању природним гасом, а не могу добити приступ транспортном или дистрибутивном систему и поред покренутог поступка на основу члана 62. овог закона, могу изградити директан гасовод, уз претходно одобрење Регулаторне комисије или покренути поступак рјешавања спора из члана 30. овог закона.

(2) Регулаторна комисија доноси:

1) Правила за изградњу директних гасовода, у којима утврђује услове када се могу градити директни гасоводи из става 1. овог члана, поступак давања одобрења за изградње директног гасовода на принципу недискриминације и транспарентност,

(3) Регулаторна комисија овлашћена је да одбије издавање претходног одобрења за изградњу директног гасовода ако би издавање тог одобрења метало спровођење одредаба о обавезама јавне услуге, укључујући и заштиту крајњих купаца.

(4) У случају из става 3. овог члана, Регулаторна комисија је дужна да донесе образложу одлуку у писаној форми.

Изузећа за нове интерконекторе Члан 66.

(1) На захтјев енергетског субјекта, нови гасни интерконектори могу бити изузети на одређен период од: примјене тарифа и накнада из члана 22. овог закона, провјера из члана 27. став 1. тачка б) овог закона, власничког раздвајања из члана 37. овог закона и приступа треће стране из члана 61. овог закона, под следећим условима:

1) у случају када инвестиција повећава конкуренцију у снабдјевању природним гасом и повећава сигурност снабдјевања,

2) да је ниво ризика који је повезан са инвестицијом такав да до инвестиције неће добити уколико се не одобри изузеће,

3) да је интерконектор у власништву правног лица које је раздвојено у своје правне форме од оператера транспортног система и од оператера система с којим ће се градити интерконектор,

4) да само корисници тог интерконектора сносе трошкове његовог коришћења,

5) да изузеће није штетно за конкуренцију или ефикасно функционисање тржишта природног гаса у Републици, БиХ или у једном или више региона, или ефикасно функционисање регулисаног система на који се интерконектор прикључује.

(2) Услови из става 1. овог члана примјењују се на значајно повећање капацитета постојећег интерконектора и на измјене тог интерконектора које омогућавају развој нових извора за снабдјевање гасом.

(3) Регулаторна комисија може, за сваки случај појединачно, одлучивати о изузећу из ст. 1. и 2. овог члана сходно критеријумима утврђеним овим чланом.

(4) У случајевима када је локација предметног интерконектора на територији више Страна Енергетске заједнице, односно када прелази границу између Републике и друге Стране Енергетске заједнице, Регулаторни одбор Енергетске заједнице може доставити савјетодавно мишљење Регулаторној комисији или регулаторном тијелу друге предметне Стране Енергетске заједнице, које се може искористити као основа за њихову одлуку о изузећу у року од два мјесеца од датума када задње од тих регулаторних тијела прими захтјев за изузеће.

(5) У случајевима када се сва регулаторна тијела релевантних Страна Енергетске заједнице договоре у вези са захтјевом за изузеће у року од шест мјесеци од дана када задње од тих регулаторних тијела прими захтјев за изузеће, при чему обавјештавају Регулаторни одбор Енергетске заједнице о својој одлуци.

(6) Регулаторни одбор Енергетске заједнице обавља задатке додијелене регулаторним тијелима предметних Страна Енергетске заједнице:

1) у случајевима када сва предметна регулаторна тијела нису могла постићи договор у року од шест мјесеци од дана када задњи од тих регулаторних тијела прими захтјев за изузеће или

2) на заједнички захтјев предметних регулаторних тијела.

(7) Регулаторна тијела релевантних Страна Енергетске заједнице могу заједно захтијевати да се рок из става 6. тачка 1) овог члана продужи до три мјесеца.

(8) Прије доношења одлуке, Регулаторна комисија се консултује са регулаторним тијелима релевантних страна Енергетске заједнице и подносиоцима захтјева.

(9) Изузеће се може односити на нови интерконектор, односно дијелове постојећег интерконектора са значајно повећаним капацитетом.

(10) Приликом одлучивања о одобравању изузећа, Регулаторна комисија за сваки случај појединачно цијени усло-

ве и утврђује трајање изузећа и обавезе недискриминаторног приступа интерконектору.

(11) Приликом доношења одлуке о изузећу, Регулаторна комисија разматра трајање уговора, додатни капацитет који треба да се изгради или измијени постојећи капацитет, временски оквир пројекта и околности у Републици.

(12) Приликом одобравања изузећа, Регулаторна комисија одлучује о правилима и механизмима за управљање и додјелу капацитета и позива све потенцијалне кориснике да изразе свој интерес за уговарањем капацитета прије додјеле капацитета на новом интерконектору, укључујући и капацитет за властите потребе.

(13) Енергетски субјект приликом израде Правила о управљању загушењем садрже обавезу да се неискоришћени капацитет понуди на тржишту и да корисници интерконектора имају право да тргују својим уговорним капацитетом на секундарном тржишту.

(14) Приликом оцјене критеријума из става 1. т. 1), 2) и 5) овог члана, Регулаторна комисија узима у обзир и резултате поступка за додјелу капацитета.

(15) Одлука о изузећу, која садржи образложење, објављује се у “Службеном гласнику Републике Српске”.

(16) Одлука о изузећу садржи:

1) детаљне разлоге на основу којих је Регулаторна комисија одобрила или одбила изузеће заједно са позивањем на став 1. овог члана, укључујући финансијске информације које оправдавају потребу за изузећем,

2) спроведену анализу о утицају одлуке о изузећу на конкуренцију и ефикасно функционисање интерног тржишта природног гаса,

3) образложене разлоге за рок и удио у укупном капацитету предметног интерконектора за које је одобрено изузеће,

4) допринос интерконектора разноликости у снабдијевању гасом.

Секретаријат Енергетске заједнице у поступку изузећа за нове интерконекторе

Члан 67.

(1) Изузетно од одредбе члана 66. став 3. овог закона, Регулаторна комисија може поднијети захтјев Регулаторном одбору Енергетске заједнице да донесе своје мишљење о захтјеву за изузеће, које се објављује заједно са образложеном одлуком.

(2) Регулаторна комисија без одгађања доставља Секретаријату Енергетске заједнице копију сваког захтјева за изузеће који прими и без одгађања обавјештава Секретаријат Енергетске заједнице о одлуци заједно са свим релевантним информацијама које се односе на одлуку.

(3) У року од два мјесеца након пријема обавјештења, Секретаријат Енергетске заједнице може донијети мишљење којим се позива Регулаторна комисија да измијени или поништи своју одлуку о одобравању изузећа.

(4) Рок из става 3. овог члана може се продужити за још два мјесеца у случајевима када Секретаријат Енергетске заједнице тражи додатне информације, који почиње тећи дан након примања комплетних информација, а почетни двомјесечни рок се може такође продужити уз заједнички пристанак Секретаријата Енергетске заједнице и Регулаторне комисије.

(5) У случајевима када се тражене информације не дају у року који је наведен у захтјеву, обавјештење се сматра повученим уколико се, прије истека рока, тај рок или не продужи уз заједнички пристанак Секретаријата Енергетске заједнице и Регулаторне комисије, или уколико Регулаторна комисија образложеном изјавом не обавјести Секретаријат Енергетске заједнице да сматра да је обавјештење комплетно.

(6) Регулаторна комисија цијени мишљење Секретаријата Енергетске заједнице којим се препоручује измјена или поништавање одлуке о изузећу.

(7) У случајевима када се коначна одлука разликује од мишљења Секретаријата Енергетске заједнице, Регулаторна комисија доноси и објављује одлуку.

(8) Мишљење Секретаријата Енергетске заједнице о акту о изузећу истиче након двије године од дана његовог доношења, ако изградња инфраструктуре није почела, односно пет година од дана његовог доношења, ако инфраструктура није пуштена у рад, осим у случају када је до кашњења дошло због околности које су ван контроле лица коме је изузеће одобрено.

(9) Акт о изузећу који доноси Регулаторна комисија је коначан и против њега се може покренути управни спор.

Изузеће за обавезе “узми или плати”

Члан 68.

(1) Снабдјевач природним гасом који има или сматра да ће имати финансијске проблеме због обавеза “узми или плати” на основу закљученог уговора о куповини природног гаса може поднијети захтјев Регулаторној комисији да се оператер транспортног, односно дистрибутивног система или оператер складишта привремено ослободи од примјене права приступа треће стране до нивоа транспортног капацитета неопходног за реализацију таквог уговора.

(2) Регулаторна комисија, по претходно прибављеном мишљењу Министарства, доноси акт о изузећу из става 1. овог члана који се објављује у “Службеном гласнику Републике Српске”.

(3) Приликом одлучивања о изузећу из става 1. овог члана Регулаторна комисија је дужна да узме у обзир следеће критеријуме:

1) остваривање конкурентности на тржишту гаса,

2) извршавање обавезе снабдијевања у обавези јавне услуге и обезбјеђивање сигурног снабдијевања,

3) положај подносиоца захтјева на тржишту гаса и стање конкуренције на том тржишту,

4) озбиљност економских и финансијских тешкоћа са којима се сусреће подносилац захтјева, оператер транспортног система или купци,

5) датум потписивања и услови једног или више предметних уговора, укључујући и обим тржишних промјена које они предвиђају,

6) напори који су учињени да се пронађе рјешење таквог проблема,

7) могућност предвиђања подносиоца захтјева да ће прихватање обавеза из уговора “узми или плати” довести до озбиљних тешкоћа,

8) ниво повезаности транспортног система са осталим системима и степен међусобне усаглашености рада система,

9) ефекти које би изузеће имало на тржиште природног гаса.

(4) Регулаторна комисија обавјештава Секретаријат Енергетске заједнице, без одгађања, о својој одлуци о одобравању изузећа и доставља све релевантне податке у вези са изузећем.

(5) Акт о изузећу за уговоре “узми или плати” закључене прије рока одређеног у складу са обавезама Републике преузетим и потврђеним међународним споразумима не утиче на могућност постојања економски одрживих алтернативних рјешења.

(6) Сматра се да не постоје озбиљне тешкоће ако продаја природног гаса није пала испод нивоа минималних количина предвиђених уговором “узми или плати”, уколико постоји могућност измјене тог уговора или ако подносилац захтјева може да пронађе друго рјешење.

(7) Свако одступање одобрено у складу са одредбама овог члана се образлаже.

(8) Оператер транспортног система који није добио изузеће у складу са ставом 1. овог члана не може одбити приступ транспортном систему због обавеза “узми или плати”.

(9) У поступку одлучивања о захтјеву за изузеће Регулаторна комисија поступа у складу са међународно преузетим обавезама и доставља документацију Секретаријату Енергетске заједнице сагласно обавезама које произлазе из потврђених међународних уговора.

ГЛАВА V

ДИСТРИБУЦИЈА ПРИРОДНОГ ГАСА

1. Оператер дистрибутивног система

Опште одредбе Члан 69.

(1) Дистрибуција гаса је транспорт природног гаса радног притиска мањег од 16 бара, кроз локалне или регионалне гасоводне системе ради њихове испоруке купцима, искључујући снабдијевање.

(2) Дјелатност дистрибуције и управљања дистрибутивним системом природног гаса је јавна услуга која обухвата транспорт природног гаса преко дистрибутивног система ради сигурне и поуздане испоруке природног гаса крајњим купцима, као и управљање, одржавање и развој дистрибутивног система за природни гас, под економским условима и са тим повезане активности које обезбјеђују ефикасно функционисање и приступ дистрибутивном систему.

(3) Дјелатност дистрибуције обавља оператер дистрибутивног система природног гаса, са правима и обавезама у складу са овим законом и другим законима којим се уређују активности у сектору природног гаса.

(4) Оператер дистрибутивног система природног гаса послује као независни правни субјект у области природног гаса.

(5) У току обављања своје дјелатности оператер дистрибутивног система је независан од осталих дјелатности у сектору природног гаса, укључујући производњу, транспорт, складиштење или снабдијевање.

(6) Оператер дистрибутивног система природног гаса обавља дјелатност према условима из дозволе коју издаје Регулаторна комисија, у складу са овим законом и прописима донесеним на основу овог закона, поштујући принципе јавности, транспарентности, недискриминације и чувања пословне тајне.

Раздвајање оператера дистрибутивног система Члан 70.

(1) Оператер дистрибутивног система који је дио вертикално интегрисаног субјекта обавезан је да обезбједи независност у смислу правне форме, организације и одлучивања у односу на друге дјелатности које нису повезане са дјелатношћу дистрибуције.

(2) Независност оператера дистрибутивног система из става 1. овог члана не укључује обавезу да се власништво над средствима дистрибутивног система одвоји од вертикално интегрисаног субјекта.

(3) Независност оператера дистрибутивног система осигурава се на сљедећи начин:

1) лицима која су одговорна за управљање оператером дистрибутивног система није дозвољено учешће у органима управљања вертикално интегрисаног субјекта који су директно или индиректно одговорни за дјелатност производње, транспорта или снабдијевања природним гасом,

2) предузимањем мјера које обезбјеђују да су професионални интереси лица одговорних за управљање оператером дистрибутивног система узети у обзир на начин којим се обезбјеђује њихова независност у раду,

3) оператер дистрибутивног система доноси одлуке, независно од вертикално интегрисаног субјекта, о питању средстава потребних за рад, одржавање и развој дистрибутивног система,

4) оператер дистрибутивног система дужан је да има запослена лица и да располаже финансијским, материјалним и техничким средствима неопходним за испуњавање дужности прописаних овим законом.

(4) Независност оператера дистрибутивног система не утиче на право вертикално интегрисаног субјекта да оператеру одобрава годишњи финансијски план и поставља границе његове задужености.

(5) Вертикално интегрисан субјект не може утицати на рад и пословање, нити утицати на одлуке које се односе на изградњу или развој система оператера дистрибутивног система.

(6) Оператер дистрибутивног система самостално доноси одлуке о текућем пословању, односно одлуке о изградњи или унапређивању дистрибутивног система ако су у оквирима одобреног финансијског плана.

(7) Оператер дистрибутивног система дужан је да донесе Програм недискриминаторног понашања који садржи мјере, о начину праћења његовог поштовања и обавезе запослених за постизање постављених циљева, при чему Регулаторна комисија на основу извјештаја може тражити измјену овог програма.

(8) Оператер дистрибутивног система који је дио вертикално интегрисаног субјекта у својим комуникацијама и својим пословним именом обавезан је да направи разлику када је ријеч о његовом идентитету у односу на енергетски субјект који се бави снабдијевањем природним гасом у истом вертикално интегрисаном субјекту.

(9) Активности оператера дистрибутивног система који је дио вертикално интегрисаног субјекта прати Регулаторна комисија ради спречавања да се коришћењем положаја у вертикално интегрисаном субјекту наруши тржишна конкуренција.

(10) Одредбе овог члана не примјењују се на оператера дистрибутивног система на чији систем је прикључено мање од 100.000 крајњих купаца.

Дужности оператера дистрибутивног система Члан 71.

(1) Оператер дистрибутивног система природног гаса је одговоран за рад, одржавање и развој дистрибутивног система на одређеном подручју, његово повезивање са другим системима и за обезбјеђење дугорочне способности дистрибутивног система да испуни потребе за дистрибуцијом природног гаса на економски оправдан начин и уз примјену принципа заштите животне средине.

(2) Оператер дистрибутивног система природног гаса одговоран је за:

1) сигуран и поуздан рад дистрибутивног система и квалитет испоруке природног гаса,

2) безбједан рад дистрибутивног система природног гаса,

3) развој којим се обезбјеђује дугорочна способност дистрибутивног система да испуни потребе за дистрибуцијом природног гаса на економски оправдан начин,

4) давање информација енергетским субјектима и корисницима дистрибутивног система које су потребне за ефикасан приступ дистрибутивном систему, на принципима транспарентности и недискриминације,

5) недискриминаторни приступ дистрибутивном систему за све кориснике система, без фаворизовања повезаних субјеката.

(3) Оператер дистрибутивног система дужан је да чува од злоупотребе повјерљиве пословне податке прибављене од трећих страна приликом продаје или куповине природног гаса са њим повезаних енергетских субјеката.

Приступ дистрибутивном систему Члан 72.

(1) Оператер дистрибутивног система дужан је да омогући корисницима система приступ систему по принципу јавности, недискриминације, транспарентности и чувања пословне тајне у складу са одредбама овог закона, као и прописима и правилима о раду дистрибутивног система донесеним на основу овог закона.

(2) У случају да оператер дистрибутивног система нуди исте услуге различитим корисницима, такве се услуге

уређују уговором о приступу који закључују оператер дистрибутивног система природног гаса и корисник система или у складу са Правилима о раду дистрибутивног система.

(3) Оператер дистрибутивног система објављује Правила и тарифе које је одобрила Регулаторна комисија за осигуравање приступа треће стране дистрибутивном систему.

(4) На кориснике система објективно се примјењују услови из става 3. овог члана.

(5) Услуге приступа треће стране могу се условити обзбеђењем одговарајућих гаранција од корисника система за плаћање извршене услуге дистрибуције природног гаса.

(6) Гаранције из става 5. овог члана не могу представљати непотребне препреке за приступ тржишту и недискриминаторне су, транспарентне и пропорционалне.

Одбијање приступа дистрибутивном систему

Члан 73.

(1) Оператер дистрибутивног система може одбити приступ дистрибутивном систему на основу недостатка капацитета или у случајевима када би га приступ дистрибутивном систему спријечио у извршавању обавеза обављања дјелатности дистрибуције природног гаса, на начин уређен овим законом.

(2) Оператер даје образложење за свако одбијање приступа дистрибутивном систему из става 1. овог члана, у писаној форми, које оператер дистрибутивног система доставља без одгађања.

(3) Уколико оператер одбије приступ дистрибутивном систему на основу мањка капацитета или недостатка прикључка, дужан је да изврши неопходне радове у дистрибутивном систему којим ће се отклонити разлог одбијања приступа, у оној мјери у којој је то економично или када потенцијални купац има намјеру да плати та побољшања.

(4) Корисник система којем је одбијен приступ или који је незадовољан условима свог приступа може уложити жалбу Регулаторној комисији, у складу са чланом 30. овог закона.

Правила о раду дистрибутивног система

Члан 74.

(1) Рад и управљање дистрибутивним системом регулисани су Правилима о раду дистрибутивног система, након консултација са свим заинтересованим странама, уз претходно одобрење Регулаторне комисије.

(2) Правила о раду дистрибутивног система објављују се на интернет страници оператера дистрибутивног система и у "Службеном гласнику Републике Српске".

(3) Правила о раду дистрибутивног система најмање садрже следеће одредбе:

1) погон и одржавање дистрибутивног система;

2) Правила о приступу треће стране дистрибутивном систему (предаја и преузимање гаса, најавна количина, утврђивање и расподјела количина, границе уравнотежења, комуницирање и обавјештења);

3) Правила о прикључењу објеката на дистрибутивни систем природног гаса и поновном прикључењу објеката на дистрибутивни систем;

4) процедуре за рад дистрибутивног система у ванредним околностима, које обухватају нарочито:

1. услове обуставе, ограничења и прекид испоруке природног гаса у случају непредвиђених околности и хаварија,

2. начин поступања у случају редовног и ванредног одржавања дистрибутивног система;

5) услове обуставе, ограничења и прекида испоруке природног гаса у случају недозвољених радњи и пропуштања корисника;

6) функционалне захтјеве, класе тачности мјерних уређаја и начин мјерења потрошње природног гаса;

7) одржавање, верификацију и поступке у случају оштећења жига за верификацију (пломбе) или мјерног мјеста;

8) читавање мјерног мјеста, корекцију обрачуна због грешке у мјерењу и поступке у случају немогућности приступа мјерном мјесту ради читања;

9) корекцију обрачуна потрошње због грешке у мјерењу и начину обрачуна неовлашћене потрошње;

10) врсту и обим података који се размењују са другим оператерима система, корисницима система и процедуре и динамику њихове размјене;

11) услове и начин давања одобрења за прикључење на систем и повезивање система;

12) услове и начин прикључења објеката привременог карактера, градилишта и објеката у пробном раду и других објеката у складу са законом којим се уређује изградња објеката;

13) услове и начин мјерења испорученог природног гаса;

14) начин утврђивања и обрачуна неовлашћено преузетог природног гаса;

15) садржај плана и рокове преузимања мјерних уређаја;

16) друге активности неопходне за рад дистрибутивног система.

Развој дистрибутивног система и инвестициони план

Члан 75.

(1) Оператер дистрибутивног система сваке три године, најкасније до 31. октобра, уз сагласност Регулаторне комисије, доноси план развоја и инвестиција за период од десет година, који се ажурира сваке године и који је усклађен са Стратегијом развоја енергетског сектора Републике Српске, планом развоја транспортног система и захтјевима будућих корисника за прикључење на дистрибутивни систем природног гаса.

(2) Оператер дистрибутивног система најкасније до 31. децембра текуће године доноси и јавно објављује годишњи и трогодишњи план инвестиција, усклађен са потребама корисника дистрибутивног система природног гаса, десетогодишњим планом развоја дистрибутивног система, планом инвестиција транспортног система на који је прикључен и просторно-планским документима.

(3) Трогодишњи план инвестиција из става 2. овог члана доноси се уз претходну сагласност Регулаторне комисије и садржи:

1) тренутно стање и степен коришћења елемената дистрибутивног система,

2) процјену потреба за додатним капацитетима, мјере енергетске ефикасности, примјену нових технологија и друго,

3) преглед већих енергетских објеката чија је изградња и реконструкција предвиђена у планском периоду,

4) циљеве квалитета снабдијевања, посебно у дијелу који се односи на континуитет и квалитет испоруке, циљеве заштите животне средине,

5) политику одржавања елемената дистрибутивног система, са циљем повећања сигурности и квалитета снабдијевања,

6) начин примјене система напредних мјерења,

7) друге податке од значаја за извршење плана инвестиција.

(3) Приликом израде планова развоја и плана инвестиција оператер дистрибутивног система узима у обзир мјере енергетске ефикасности, управљања потрошњом, којима се може одгодити потреба за повећањем капацитета дистрибутивног система.

Достављање података и информација оператеру

дистрибутивног система

Члан 76.

(1) Снабдјевачи и крајњи купци прикључени на дистрибутивни систем дужни су, на захтјев оператера дистрибутивног система, достављати оператеру дистрибутивног система податке и информације потребне за рад, управља-

ње и развој система, дефинисане у Правилима о раду дистрибутивног система, а посебно информације потребне за:

1) планирање развоја дистрибутивног система, као и анализе оперативних догађаја,

2) анализу потрошње, као и друге информације неопходне да оператер дистрибутивног система врши своје дужности и обавезе,

3) остваривање приступа дистрибутивном систему и припрему развојних и инвестиционих планова, на основу потреба од постојећих и потенцијалних корисника система,

4) праћење квалитета снабдијевања природним гасом у дистрибутивном систему,

5) праћење сигурности снабдијевања.

(2) Оператер дистрибутивног система врши размјену мјерних података и других битних информација потребних за рад, управљање и развој дистрибутивног система са оператерима транспортног система и другим оператерима дистрибутивног система.

Годишњи извјештај оператера дистрибутивног система
Члан 77.

(1) Оператер дистрибутивног система усваја најкасније до 31. марта текуће године Извјештај о раду, који садржи:

1) начин испуњења својих дужности у извјештајном периоду,

2) примјену Правила о раду дистрибутивног система из претходне године,

3) ниво губитака у дистрибутивном систему током претходне године, укључујући и резултате надгледања губитака,

4) квалитет снабдијевања у дистрибутивном систему,

5) сигурност снабдијевања.

(2) Годишњи извјештај из става 1. овог члана одобрава Регулаторна комисија, који се објављује на интернет страницама оператера дистрибутивног система.

(3) На основу годишњег извјештаја из става 1. овог члана Регулаторна комисија може захтијевати од оператера дистрибутивног система, односно од енергетског субјекта који обавља дјелатности у вези са природним гасом да уведе мјере које се односе на:

1) примјену принципа транспарентности, јавности и недискриминације,

2) стабилан погон дистрибутивног система,

3) смањење губитака у дистрибутивном систему,

4) побољшање квалитета снабдијевања,

5) побољшање сигурности снабдијевања.

(4) Извјештај из става 1. овог члана доставља се Министарству након одобрења од Регулаторне комисије.

2. Затворени дистрибутивни системи

Опште одредбе
Члан 78.

(1) Регулаторна комисија може да утврди статус затвореног дистрибутивног система, преко кога се дистрибуира природни гас на географски ограниченој зони која је дио индустријских постројења, односно дио финансијских система или система заједничких услуга, не доводећи у питање снабдијевање домаћинстава предвиђеним овим чланом ако:

1) постоји интеграција производних процеса дјелатности корисника затвореног дистрибутивног система усљед техничких или безбједносних разлога или

2) систем дистрибуира природни гас прије свега власнику дистрибутивног система или оператеру дистрибутивног система или њиховим повезаним енергетским или другим субјектима.

(2) Регулаторна комисија може изузети оператера затвореног дистрибутивног система од:

1) захтјева да набавља природни гас за потребе техничких губитака и утрошака у дистрибутивном систему и резерву дистрибутивног система по транспарентној, недискриминаторној и тржишно заснованој процедури,

2) захтјева да тарифе и накнаде, или методологије на основу којих се оне израчунавају, буду одобрене прије њиховог ступања на снагу, у складу са надлежностима Регулаторне комисије.

(3) Уколико је изузеће из става 2. овог члана утврђено, Регулаторна комисија одобрава и прати на основу захтјева корисника одговарајуће тарифе и накнаде или методологије на основу којих се оне израчунавају, у складу са својим надлежностима.

(4) Изузеће из става 2. овог члана не може се одобрити ако је на дистрибутивни систем прикључен мали број домаћинстава чији су чланови у радном односу код власника затвореног дистрибутивног система и који се налазе у оквиру локације на којој се дистрибуира природни гас у затвореном дистрибутивном систему.

3. Комбиновани оператер система

Опште одредбе
Члан 79.

Управљање транспортним, дистрибутивним системима и системом за складиштење природног гаса може да врши један оператер као оператер комбинованог система уколико такав оператер испуни захтјеве који се односе на раздвајање и независност оператера транспортног система из члана 36. став 9. овог закона и који се односе на било који модел оператера транспортног система појединачно.

ГЛАВА VI

СКЛАДИШТЕЊЕ ПРИРОДНОГ ГАСА

Оператер складишта
Члан 80.

(1) Складиште је објекат који се користи за складиштење природног гаса, који је у власништву или којим управља енергетски субјект.

(2) Дјелатност складиштења обавља оператер складишта који користи и управља складиштем на основу дозволе коју издаје Регулаторна комисија.

Раздвајање оператера складишта
Члан 81.

(1) Оператер складишта који је дио вертикално интегрисаног субјекта обавезан је да обезбједи независност у смислу правне форме, организације и одлучивања у односу на друге дјелатности које нису повезане са дјелатношћу транспорта и управљања транспортним системом, дистрибуције и управљања дистрибутивним системом и складиштења.

(2) Независност оператера складишта осигурава се на следећи начин:

1) лицима која су одговорна за управљање оператером складишта није дозвољено учешће у органима управљања вертикално интегрисаног субјекта који су директно или индиректно одговорни за дјелатност производње, транспорта, дистрибуције или снабдијевања природним гасом,

2) предузимањем мјера које обезбјеђују да су професионални интереси лица одговорних за управљање оператером дистрибутивног система узети у обзир на начин којим се обезбјеђује њихова независност у раду,

3) оператер складишта доноси одлуке, независно од вертикално интегрисаног субјекта, о питању средстава потребних за погон, одржавање и развој складишта,

4) даје могућност вертикално интегрисаном субјекту да оператеру одобрава годишњи финансијски план,

5) вертикално интегрисан субјект не може утицати на рад и пословање, нити утицати на одлуке које се односе на изградњу или развој складишта,

6) оператер складишта самостално доноси одлуке о текућем пословању, односно одлуке о изградњи или унапређивању складишта, ако су у оквирима одобреног финансијског плана.

(3) Оператер складишта дужан је да донесе Програм недискриминаторног понашања, који садржи мјере с циљем спречавања дискриминаторног понашања, начин праћења његовог поштовања и обавезе запослених оператера складишта за постизање постављених циљева.

(4) Одредбе овог члана примјењују се само на складишта која су у техничком и економском смислу неопходна за организацију ефикасног приступа складишту за снабдијевање потрошача.

Дужности оператера складишта Члан 82.

Оператер складишта дужан је:

1) да под економским условима управља, одржава и развија безбједне, поуздане и ефикасне складишне капацитете, обезбјеђујући заштиту животне средине, и да осигура адекватна средства за испуњавање својих обавеза,

2) да не прави разлике између корисника или класа корисника система, у корист енергетских или других субјеката повезаних с њим,

3) да обезбједи свим осталим оператерима система довољно информација да би се осигурало да се транспорт и складиштење природног гаса одвија на начин који је компатибилан са сигурним и ефикасним радом међусобно технички повезаног система,

4) да пружи корисницима система све информације које су им потребне за ефикасан приступ складишту,

5) да чува све информације у складу са овим законом за период од пет година и да их стави на располагање Регулаторној комисији и другим надлежним органима, институцијама и тијелима Републике, као и Секретаријату Енергетске заједнице,

6) да дозволи трговину складишним капацитетима и олакша такву трговину, на недискриминаторан и транспарентан начин,

7) да утврди модел уговора и процедуре за коришћење складишта, односно складишних капацитета на примарном тржишту,

8) да омогући трговину капацитетима на секундарном тржишту.

Организација приступа складишту Члан 83.

(1) За организацију приступа складишту природног гаса, када је технички или економски неопходно ради осигуравања ефикасног приступа складишту ради снабдијевања купаца, као и за организацију приступа помоћним услугама, примјењује се поступак регулисаног приступа.

(2) Регулаторна комисија доноси и објављује услове за приступ складишту, који су недискриминаторни, транспарентни и унапријед објављени.

(3) Оператер складишта објављује који складишни капацитет нуди, дефинише локацију, запремину и период.

(4) Оператер складишта објављује и континуирано ажурира, а најмање једном годишње, главне комерцијалне услове за коришћење складишта.

(5) Регулаторна комисија утврђује Методологију за приступ и коришћење складишта тако да се њоме обезбједи технички и економски ефикасан приступ складишту.

Приступ треће стране складишту Члан 84.

(1) Оператер складишта дужан је да:

1) своје услуге нуди на непристраним основама свим корисницима под једнаким уговорним условима и на недискриминаторан начин,

2) објављује неопходне информације, а посебно податке о коришћењу и доступности услуга, у временским ин-

тервалима који су компатибилни са економским потребама корисника складишта,

3) нуди услуге које су компатибилне са условима рада повезаног транспортног система и олакшава приступ складишту у кооперацији са оператером транспортног система,

4) нуди корисницима складишта и дугорочне и краткорочне услуге,

5) осигурава непрекидне и прекидне услуге у вези са приступом треће стране, уз обавезу да цијена прекидног капацитета одражава вјероватноћу прекида,

6) нуди корисницима, заједно и одвојено, услуге чувања, убацивања и производње гаса.

(2) Уговором о складиштењу природног гаса, потписаним са нестандартним датумом почетка примјене или с краћим трајањем од стандардног уговора о складишту, није дозвољено уговорити више или ниже тарифе.

(3) Услуге приступа треће стране одобравају се уз обезбјеђење одговарајуће гаранције од корисника складишта за плаћање услуге складиштења природног гаса.

(4) Гаранције из става 3. овог члана су такве да не представљају непотребне препреке за приступ тржишту и недискриминаторне су, транспарентне и пропорционалне.

(5) Оператер складишта може одбити приступ складишту у складу са чланом 62. овог закона.

Принципи механизма за дојелу капацитета и процедура за управљање загушењима Члан 85.

(1) Оператер складишта нуди максимални капацитет складишта на располагање свим учесницима на тржишту, водећи рачуна о интегритету система складишта и ефикасном раду складишта.

(2) Оператер складишта примјењује и објављује непристрасне и транспарентне механизме за дојелу капацитета, који:

1) обезбјеђују одговарајуће економске показатеље за ефикасно и максимално коришћење техничких капацитета, олакшавајући инвестиције у нову инфраструктуру,

2) су компатибилни са тржишним механизмима и са правилима за приступ повезаним транспортним системима чланица Енергетске заједнице.

(3) Уговори о коришћењу складишта укључују мјере које спречавају злоупотребу коришћења складишта и садрже слjedeће принципе који се примјењују у случају уговорних загушења:

1) оператер складишта дужан је да понуди неискоришћени капацитет на примарном тржишту најмање за дан унапријед и на одређено вријеме,

2) корисници складишта имају право да препродају или дају у подзакуп свој уговорни капацитет на секундарном тржишту.

Захтјеви за транспарентност који се односе на складишта Члан 86.

(1) Оператер складишта објављује детаљне информације у вези са услугама које пружа и условима који се примјењују, заједно са техничким информацијама потребним за кориснике складишта које се односе на ефикасан приступ складишту.

(2) Оператер складишта објављује информације о уговореним и доступним капацитетима, набрајајући све потребне податке за сваку врсту услуге коју пружа, редовно и континуирано на приступачан и стандардизован начин.

(3) Оператер складишта објављује информације из става 2. овог члана на разумљив, мјерљив и лако приступачан начин и примјеном принципа недискриминације.

(4) Оператер складишта објављује информацију о количини гаса у сваком складишту или групи складишта, који је у складу са врстом приступа који се нуди корисни-

цима складишта, убацивању и производњи гаса из складишта и доступном капацитету складишта, укључујући и оне капацитете који су изузети од права приступа треће стране.

(5) Информације из става 4. овог члана су доступне оператеру складишта који објављује свеобухватне податке по дефинисаним релевантним тачкама, на дневној основи.

(6) У случају када складиште користи само један корисник, оператер складишта може поднијети Регулаторној комисији образложен захтјев да се подаци из става 4. овог члана третирају на повјерљив начин, најдуже годину дана од дана почетка примјене, а Регулаторна комисија цијени заштиту пословне тајне корисника складишта, са једне стране, и развој конкурентног тржишта, са друге стране.

(7) Права оператера складишта из става 6. овог члана не ослобађа оператера складишта обавезе да објављује свеобухватне податке из става 4. овог члана, осим ако су збирни подаци једнаки индивидуалним подацима оператера складишта које је Регулаторна комисија означила као поверљиве.

(8) С циљем обезбјеђења транспарентних, објективних и недискриминаторних тарифа, а да би се олакшало ефикасно коришћење инфраструктуре, оператер складишта објављује детаљне информације о тарифним промјенама у року који не може бити краћи од 30 дана прије почетка њихове примјене.

(9) Правило из става 8. овог члана односи се и на Методологију и тарифу за приступ складишту.

ГЛАВА VII

ЗАШТИТА ЕНЕРГЕТСКИХ ОБЈЕКТА У СЕКТОРУ ПРИРОДНОГ ГАСА

Компатибилност и интероперабилност система

Члан 87.

(1) Интероперабилност система је способност за заједнички рад различитих система природног гаса и њихових привредних субјеката.

(2) За осигурање компатибилности и интероперабилности система, енергетски субјекти утврђују усклађене начине и услове за изградњу, рад и сигурност релевантних објеката и опреме који се користе за производњу, транспорт, складиштење и дистрибуцију природног гаса, укључујући потребне техничке стандарде.

(3) Објекти и опрема који се користе за дјелатности у вези са природним гасом, као и интерконектори и директни водови, испуњавају техничке услове за изградњу, рад и безбједност, чиме се осигурава интероперабилност транспортног и дистрибутивног система, укључујући њихове посебне дијелове којима управља више оператера транспортног, односно дистрибутивног система.

Одобрења за изградњу и рад нових објеката и услови за безбједан и несметан рад објеката, уређаја и постројења

Члан 88.

(1) У случајевима када се у складу са постојећим прописима захтијева одобрење (нпр. дозвола, концесија, пристанак, сагласност) за изградњу или рад нових објеката за транспорт, дистрибуцију и складиштење природног гаса, надлежни орган издаје одобрење за изградњу или рад тих објеката и са њима повезане опреме на начин и под условима утврђеним законом, техничким и другим прописима.

(2) Ради обезбјеђења техничких норматива за безбједан и несметан рад енергетских објеката, уређаја и постројења у сектору природног гаса, министар доноси правилнике којима се уређују услови за безбједан и несметан рад гасовода и пратећих уређаја и инсталација за транспорт и дистрибуцију природног гаса, складишта, унутрашњих гасних инсталација, пројектовање и изградњу, испитивање и пуштање у рад, коришћење и одржавање, мјере заштите енергетских објеката, уређаја и система.

ГЛАВА VIII

ТЕХНИЧКА БЕЗБЈЕДНОСТ ТРАНСПОРТНИХ И ДИСТРИБУТИВНИХ СИСТЕМА

Заштитни појас гасовода

Члан 89.

(1) Приликом изградње транспортног или дистрибутивног система и са њима повезане опреме, као и за осигурање јавне безбједности, утврђује се “заштитни појас гасовода” на начин и под условима прописаним законом о грађењу таквих објеката.

(2) Оператеру транспортног или дистрибутивног система или другом физичком или правном лицу допуштено је да слободно и без ограничења обављају све дјелатности у оквиру заштитног појаса гасовода, што је потребно ради адекватне експлоатације, одржавања и развоја транспортног или дистрибутивног система са припадајућом опремом.

(3) Забрањује се у “заштитном појасу гасовода” транспортног или дистрибутивног система подизање зграда или постављање инсталација, садња зеленила (дрвеће) или извођење активности којима се угрожава безбједност гасовода.

Правила о измјештању енергетских и инфраструктурних објеката и система

Члан 90.

(1) Прије израде пројеката објеката саобраћајнице, енергетске и комуналне инфраструктуре и других грађевинских објеката, инвеститор је дужан да прибави сагласност од оператера транспортног, односно дистрибутивног система.

(2) Надлежни орган може наложити измјештање енергетског објекта само у случају изградње објеката саобраћајнице, енергетске и комуналне инфраструктуре, објеката за потребе одбране земље, водопривредних објеката и објеката за заштиту од елементарних непогода и других објеката који се у смислу Закона о експропријацији сматрају објектима од општег интереса, а који се, због природних или других карактеристика, не могу градити на другој локацији, као и у случају изградње објеката и извођења радова на експлоатацији рудног богатства.

(3) У случају из става 2. овог члана, трошкове измјештања енергетског објекта, подразумијевајући и трошкове градње, односно постављања тог енергетског објекта на другој локацији, сноси инвеститор објекта због чије изградње се измјешта енергетски објекат.

(4) Међусобна права и обавезе између инвеститора објекта због чије се изградње измјешта енергетски објекат и енергетског субјекта који је власник, односно корисник енергетског објекта који се измјешта уређују се уговором.

Мјере заштите гасовода у односу на права трећих лица

Члан 91.

(1) Енергетски субјект који обавља дјелатност транспорта, односно дистрибуције природног гаса дужан је да спроводи мјере заштите у складу са законом којим се уређује цјевоводни транспорт.

(2) Забрањена је изградња објеката који нису у функцији обављања енергетских дјелатности, као и извођење других радова испод, изнад или поред енергетских објеката, супротно прописима којима се обезбјеђује сигурност гасоводног транспорта.

(3) Забрањено је засађивање дрвећа и другог растиња на земљишту изнад, испод или на непрописној удаљености од енергетског објекта.

(4) Оператер транспортног, односно дистрибутивног система надлежан за енергетски објекат, дужан је да о свом трошку редовно уклања дрвеће или гране и друго растиње које угрожава рад енергетског објекта.

(5) Власници и носиоци других права на непокретностима које се налазе испод, изнад или поред енергетског објекта не могу предузимати радове или друге радње који-

ма би се могао онемогућити или угрозити рад енергетског објекта без претходне сагласности енергетског субјекта који је власник, односно корисник енергетског објекта.

(6) Сагласност из става 5. овог члана издаје енергетски субјект на захтјев власника или носиоца других права на непокретностима које се налазе испод, изнад или поред енергетског објекта, у року од 15 дана од дана подношења захтјева.

Право службености ради одржавања транспортних и дистрибутивних система
Члан 92.

(1) Енергетски субјект који користи и одржава енергетске објекте има право преласка преко непокретности другог власника ради извођења радова на одржавању, контроли исправности објекта, уређаја, постројења или опреме, као и извођења других радова и употребе непокретности на којој се изводе наведени радови само док ти радови трају.

(2) Власник непокретности дужан је да омогући приступ енергетским објектима и да трпи и не омета извршење радова из става 1. овог члана.

(3) Енергетски субјект из става 1. овог члана дужан је да надокнади штету коју нанесе власнику непокретности у току извођења радова, чију висину утврђују споразумно.

(4) У случају да власник непокретности и енергетски субјект не постигну споразум прописан ставом 3. овог члана, спорна питања рјешавају судским путем.

ГЛАВА IX

ТРЖИШТЕ ПРИРОДНОГ ГАСА

Избор снабјевача Члан 93.

Сви купци у Републици Српској имају право на слободан избор и промјену једног или више снабјевача природног гаса, у складу са овим законом.

Мјере за унапређивање тржишта Члан 94.

(1) Куповина и продаја природног гаса одвија се на тржишту на основу уговора о продаји природног гаса између учесника на тржишту.

(2) Уговором о продаји природног гаса одређују се количина природног гаса, цијена, период, мјесто испоруке, услови и гаранције за снабјевање.

(3) Количина природног гаса може бити:

1) унапријед уговорена за сваки обрачунски период током периода снабјевања или

2) одређена на основу остварене потрошње купца на мјесту примопредаје током периода снабјевања, у случају уговора о потпуном снабјевању.

(4) Оператери транспортног система, дистрибутивног система и складишта дужни су да воде евиденцију уговора о транспорту, односно складиштењу природног гаса са купцима и енергетским субјектима.

Учесници на тржишту природног гаса Члан 95.

(1) Учесници на тржишту природног гаса су:

- 1) произвођач природног гаса,
- 2) трговац и снабјевач природним гасом,
- 3) снабјевач природним гасом са обавезом јавне услуге,
- 4) крајњи купац,
- 5) оператер транспортног система за обезбјеђење услуге балансирања система и за потребе сопствене потрошње система,
- 6) оператер дистрибутивног система за обезбјеђење услуге балансирања система,
- 7) оператер складишта за обезбјеђење услуге балансирања складишта.

(2) Учесници на тржишту природног гаса дужни су да оператеру транспортног система, дистрибутивног система или складишта доставе све потребне податке у складу са Правилима о раду тих система или складишта.

ГЛАВА X

СНАБДИЈЕВАЊЕ ПРИРОДНИМ ГАСОМ

Дјелатност снабјевања Члан 96.

(1) Снабјевање природним гасом је продаја природног гаса купцима за њихове потребе или ради препродаје.

(2) Снабјевање природним гасом свих купаца обавља се под условима прописаним овим законом и прописима донесеним на основу њега.

(3) Снабјевање природним гасом обавља се по тржишним цијенама, у складу са уговорима закљученим између снабјевача и купца.

(4) Изузетно од става 2. овог члана, домаћинства имају право да буду снабјевена природним гасом према условима снабјевања у обавези јавне услуге.

(5) Изузетно од става 2. овог члана, купци имају право да буду снабјевени природним гасом према условима снабјевања посљедњег избора.

(6) Привредни субјекти могу обављати дјелатност снабјевања природним гасом само на основу дозволе издате од Регулаторне комисије.

Снабјевач са обавезом јавне услуге Члан 97.

(1) Влада ће, на основу спроведеног поступка јавног позива, одредити снабјевача са обавезом јавне услуге који ће снабјевати домаћинства природним гасом, на њихов захтјев, по истим цијенама и једнаким условима.

(2) Одлука о расписивању позива из става 1. овог члана обавезно садржи услове за избор снабјевача, услове и начин формирања и промјене цијене, елементе уговора са снабјевачем, као и рок на који се бира снабјевач.

(3) У случају да се путем јавног позива не изабере снабјевач из става 1. овог члана, Влада директно одређује снабјевача са обавезом јавне услуге, као и услове снабјевања.

(4) Снабјевачи са обавезом јавне услуге могу такође продавати природни гас под тржишним условима и нергулисаним цијенама без територијалних ограничења ако имају одвојене рачуне за обављање тих дјелатности.

Општи услови снабјевања Члан 98.

(1) Општим условима снабјевања, које доноси сваки снабјевач уз сагласност Регулаторне комисије, уређују се сљедећи услови и начин испоруке природног гаса:

1) мјесто мјерења и мјесто разграничења одговорности за испоручени природни гас,

2) услови и начин обуставе испоруке природног гаса,

3) услови и начин рационалне потрошње и штедње природног гаса,

4) начин уређења међусобних односа између снабјевача, оператера система и крајњег купца коме се не може обуставити испорука природног гаса,

5) квалитет, хемијски састав и друге особине природног гаса који се преузима у систем и испоручује са система,

6) начин обавјештавања крајњег купца,

7) услови и мјере за снабјевање купаца природног гаса,

8) обрачунски период и обавезан садржај рачуна за наплату испорученог природног гаса,

9) друга питања у складу са овим законом.

(2) Општим условима снабјевања уређује се обавеза снабјевача да сви крајњи купци буду благовремено обавјештени о:

1) намјери измјене уговорних услова, са обавезом достављања информације о раскиду уговора, повећању цијене унапријед, најкасније један стандардни период обрачуна прије ступања на снагу нових цијена,

2) цијенама које се примјењују, стандардним условима, те нарочито о приступу и коришћењу услуга у сектору природног гаса,

3) поступцима рјешавања о приговорима, односно у случају непримјењивања Општих услова снабдијевања,

4) својим правима, у складу са овим законом, да буду снабђени природним гасом одређеног квалитета по објављеним тржишним или регулисаним цијенама.

(3) Сваки снабдјевач дужан је да припреми и најмање на својој интернет страници објави своје Опште услове снабдијевања природним гасом, укључујући уговорне цијене које примјењује.

Уговор о снабдијевању

Члан 99.

(1) Права и обавезе снабдјевача и крајњег купца уређују се уговором о снабдијевању природним гасом.

(2) Поступак закључивања и садржај уговора о снабдијевању природним гасом одређени су Општим условима снабдијевања.

(3) Уговор о снабдијевању природним гасом садржи сљедеће податке:

1) назив и адресу снабдјевача,

2) опис услуге, нивоа квалитета услуге и вријеме почетка обављања услуге,

3) опис услуге одржавања, ако је укључена,

4) начин обавјештавања о важећим цијенама, стандардним роковима и условима, нарочито у приступу и коришћењу услуга,

5) начин обавјештавања о повећању цијене прије њене примјене,

6) трајање уговора, услове продужења и отказивања услуге и уговора,

7) начин измјене уговорених услова снабдијевања,

8) компензације и накнаде које се примјењују ако услуга није обављена у складу са уговореним условима,

9) обавезу за крајњег купца да поштује повјерљивост пословних података и информација из уговора, обрачуна, начин промјене цијена и других податка,

10) начин покретања процедуре у случају спора у складу са чланом 30. овог закона.

(4) Општим условима снабдијевања утврђује се обавеза снабдјевача да у уговору о снабдијевању природним гасом не може спречавати или онемогућавати крајњег купца да прекине или откаже уговор у случају промјене снабдјевача, нити наметнути додатне финансијске обавезе у таквим случајевима, осим када је изричито тако договорено између снабдјевача и купца за све категорије, осим домаћинства.

(5) Сваки снабдјевач дужан је да обезбиједи да су услови које нуди у уговору о снабдијевању природним гасом у складу са Општим условима снабдијевања.

Обавезе снабдјевача

Члан 100.

(1) Снабдјевач је дужан да:

1) поступа према крајњим купцима на недискриминаторан начин;

2) објави своје услове снабдијевања, који представљају дио понуде за закључење уговора, односно да купца обавијести на адекватан начин о понуђеним условима, с тим да се та обавеза односи и за случај закључења уговора преко посредника, као и да обезбиједи да понуда обавезно садржи:

1. име и адресу снабдјевача,

2. врсту и квалитет услуга које се могу посебно уговорити,

3. начин на који се могу добити најновије информације о цијенама,

4. трајање уговора, услове за продужење и престанак уговора и услове под којима се уговор не може продужити, као и начин уређивања међусобних односа у случају престанка уговора,

5. пенале, компензације, рефундације и друга средства у случају да снабдјевач не испуни уговорени ниво квалитета комерцијалних услуга снабдјевача, као и мјере које снабдјевач може предузети за извршавање доспјелих обавеза, и

6. начин и поступак рјешавања приговора купца, односно поступак рјешавања спорова, при чему је снабдјевач обавезан да тај поступак учини једноставним, јефтним, ефикасним и транспарентним;

3) на својој интернет страници или на други одговарајући начин обавијести купце:

1. о обавезама снабдјевача и оператера система на који је објекат купца прикључен,

2. о мјесту и начину достављања приговора на обрачун, комерцијалне услуге снабдјевача и оператера система, као и на квалитет и поузданост снабдијевања природним гасом,

3. да се о питању измјене техничких услова прикључења, техничких проблема у вези са прикључењем на систем, мјерном опремом и тачношћу мјерења, квалитет гаса, квар на систему и прекид снабдијевања може обратити оператеру система на који је његов објекат прикључен,

4. да обрачунава природни гас и услуге које пружа у складу са законом, прописима и уговором,

5. да издаје рачун за испоручени природни гас, који садржи исказану цијену природног гаса, обрачунаски период који не може бити дужи од 31 дан, а у случају уговора о потпуном снабдијевању, и исказану цијену пружених посебно уговорених услуга, као и накнаде прописане законом, порезе и остале обавезе или информације,

6. о промјени цијена и других услова снабдијевања, у разумном року, изузев у случају снижења цијена и давања купцу повољнијих услова снабдијевања, при чему се обавјештење сматра и објављивање информације преко средстава јавног информисања,

7. о условима, поступку, правним посљедицама, односно правима купца у случају обуставе снабдијевања природног гаса због неизмиривања обавеза из уговора о снабдијевању природним гасом, као и разлоге, поступак и правне посљедице искључења објекта купца са система,

8. о обезбјеђивању бесплатне телефонске линије за обавјештавање и одговоре на питања купаца ради информисања о условима и начину остваривања права купаца,

9. о предузимању мјера да би омогућио купцима информације које се односе на њихова права,

10. о достављању извјештаја о рјешавању приговора и жалби крајњих купаца од Регулаторне комисије,

11. о начинима за приступ правилима о промјени снабдјевача,

12. о обавези након промјене снабдјевача изда купцу коначни обрачун, најкасније у року од 48 дана од промјене снабдјевача,

13. о другим обавезама у складу са прописима којима се уређују облигациони односи, трговина и промет робе и услуга и заштита потрошача.

(2) Уговором о снабдијевању не може се купцу ускратити или отежати право на раскид, односно отказ уговора због коришћења права на промјену снабдјевача, нити му се могу наметати додатне финансијске обавезе по том основу.

(3) Снабдјевач је дужан да купца са којим има закључен уговор о потпуном снабдијевању, на његов захтјев, обавијести о подацима о потрошњи природног гаса, у складу са овим законом, правилима о промјени снабдјевача и закљученим уговором.

(4) Одредбе овог члана сходно се примјењују и на снабдјевача са обавезом јавне услуге.

Правила промјене снабђивача
Члан 101.

(1) Услови и поступак промјене снабђивача природним гасом утврђују се Правилима о промјени снабђивача, која доноси Регулаторна комисија и која садрже:

- 1) поступак промјене снабђивача,
- 2) услове које је дужан да испуни снабђивач у вези са балансном одговорношћу,
- 3) обавезе снабђивача чији је уговор у поступку раскидања,
- 4) обавезе оператора транспортног, односно дистрибутивног система природног гаса,
- 5) права новог снабђивача у приступу транспортном, односно дистрибутивном систему за потребе снабђивања новог купца.

(2) Прије промјене снабђивача, купац и снабђивач који га је до тада снабђивао дужни су да уреде међусобне финансијске обавезе.

(3) Промјена снабђивача се обавља на основу захтјева који подноси купац.

(4) Промјена снабђивача природног гаса је бесплатна за купца.

(5) Рок за промјену снабђивача природног гаса је 21 дан од дана пријема захтјева купца.

(6) Снабђивач чији уговор се отказује од купца не може поставити додатне услове за отказивање уговора и обавезан је да снабђивача купца док отказ уговора не ступи на снагу.

(7) Регулаторна комисија дужна је да надгледа примјену Правила о промјени снабђивача.

(8) Спор између снабђивача и купца не може одгодити поступак промјене снабђивача и примјену новог уговора о снабђивању.

Чување документације и вођење евиденције
Члан 102.

(1) Снабђивач је обавезан, најмање пет година, да чува документа и све податке у вези са свим трансакцијама по уговорима о снабђивању и везаним уговорима, као и по уговорима с трговцима, оператором транспортног система и оператором складишта и да их у случају потребе може доставити надлежним органима, институцијама и тијелима, као и Секретаријату Енергетске заједнице.

(2) Под документима и подацима из става 1. овог члана подразумијевају се документи и подаци који садрже детаље и својства трансакција, као што су трајање, услови испоруке и плаћања, количине, датуме и вријеме извршења и цијене, као и средства идентификације одређеног трговца, као и сви уговори о снабђивању гасом по основу којих нису измирене обавезе, као и са њима повезане уговоре.

(3) Регулаторна комисија издаје дозволу о достављању повјерљивих пословних података у вези са појединим купцима учесницима на тржишту природног гаса, односно одлучује да поједина документа, информације, односно подаци не буду објављени.

Снабђивач последњег избора
Члан 103.

(1) Влада доноси одлуку о постављању снабђивача последњег избора на основу јавног позива у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Одлука Владе о поступку избора најповољнијег понуђача из става 1. овог члана садржи критеријуме за избор снабђивача последњег избора, услове снабђивања последњег избора, информацију о начину одређивања цијене и њене промјене, уговорне обавезе, као и дужину рока на који је снабђивач последњег избора одређен.

(3) Снабђивач последњег избора одређује се на период од три године.

(4) У случају да се на начин из ст. 1. и 2. овог члана не изабере снабђивач последњег избора, Влада одређу-

је снабђивача који ће привремено вршити снабђивање последњег избора.

(5) Снабђивач последњег избора снабђивач крајњег купца природним гасом аутоматски уколико је његов додашњи снабђивач престао са својом обавезом и уколико је купцу престало снабђивање гасом без икакве заштите, без обзира да ли је у питању планирани или непланирани престанак његове обавезе или је додашњи снабђивач начини озбиљни прекршај у испуњавању својих обавеза.

(6) Снабђивач који није у могућности да снабђивач крајњег купца, у случајевима из става 4. овог члана, дужан је да обавијести снабђивача последњег избора, крајњег купца, Регулаторну комисију, оператора транспортног система и надлежног оператора дистрибутивног система о датуму престанка снабђивања у разумном року, при чему се купац аутоматски снабђивач од снабђивача последњег избора.

(7) Регулаторна комисија обавјештава снабђивача последњег избора, крајњег купца, оператора транспортног система и надлежног оператора дистрибутивног система о снабђивачу из става 5. овог члана, у року од 15 дана од дана престанка важења одговарајуће дозволе, или о одлуци Регулаторне комисије о привременом или трајном одузимању дозволе.

(8) Оператер транспортног система и оператер дистрибутивног система обавјештавају снабђивача последњег избора о купцима који су му придодати најкасније у року од пет дана од дана када су операторима достављене информације из ст. 5. и 6. овог члана.

(9) Снабђивач последњег избора може снабђивачи крајњег купца за период од највише два мјесеца.

(10) У случају да крајњи купац не закључи уговор са новим снабђивачем у периоду из става 9. овог члана, надлежни оператер система дужан је да прекине испоруку природног гаса том купцу.

Регулаторна комисија и снабђивач последњег избора
Члан 104.

(1) Регулаторна комисија усваја Правила о раду снабђивача последњег избора, која уређују снабђивање последњег избора.

(2) Регулаторна комисија усваја Методологију за одређивање тарифа и даје сагласност на тарифе природног гаса у случају снабђивања последњег избора на приједлог снабђивача.

(3) Тарифе за снабђивање природним гасом у случају последњег избора више су од просјечних цијена за снабђивање природним гасом са слободног тржишта сличних купаца.

(4) Снабђивач последњег избора дужан је да води одвојене финансијске рачуне и припрема финансијске извјештаје који се односе на снабђивање у случају последњег избора.

(5) Уговор о снабђивању крајњег купца природним гасом у случају последњег избора почиње даном када је снабђивање гасом почело и гас испоручен крајњем купцу, било да је крајњи купац упутио захтјев или не, у складу са Правилима о промјени снабђивача.

(6) Снабђивач последњег избора доставља крајњем купцу писани уговор о снабђивању природним гасом у року од осам дана од почетка снабђивања у случају последњег избора.

(7) Снабђивач последњег избора може прекинути снабђивање крајњег купца због његових неизвршених уговорних обавеза и о томе је дужан да обавијести надлежног оператора транспортног, односно дистрибутивног система.

(8) Снабђивач последњег избора припрема и објављује годишњи извјештај који садржи број снабђиваних крајњих купаца, укупан износ испорученог природног гаса и просјечно трајање снабђивања у случају последњег избора, који доставља Регулаторној комисији, Влади и Секретаријату Енергетске заједнице.

Снабдијевање природним гасом у обавези јавне услуге
Члан 105.

(1) Домаћинства су крајњи купци, који имају право да се снабдијевају гасом од снабдјевача у обавези јавне услуге, у складу са овим законом.

(2) Један или више снабдјевача којима је Влада утврдила обавезу јавне услуге снабдијевања природним гасом може да снабдијева купце из става 1. овог члана на географској територији одређеног дистрибутивног подручја.

(3) Регулаторна комисија утврђује Правила снабдијевања природним гасом у обавези јавне услуге која уређују снабдијевање, обављање дјелатности, права и обавезе снабдјевача, престанак обавезе снабдијевања у обавези јавне услуге и друга релевантна питања.

(4) Снабдјевачи са обавезом јавне услуге усвајају годишњи извештај о обављању дјелатности снабдијевања у вези са обавезом јавне услуге до 31. марта текуће године за претходну годину, уз сагласност Регулаторне комисије.

(5) Извештај из става 4. овог члана доставља се Влади, а може се доставити Секретаријату Енергетске заједнице на његов захтјев.

(6) Регулаторна комисија утврђује Методологију за обрачун регулисане цијене природног гаса којим снабдјевач у обавези јавне услуге снабдијева домаћинства и купце.

(7) Регулаторна комисија обезбјеђује да остале категорије купаца, осим домаћинстава, и не могу имати заштиту и да је регулација цијене доступна само ради обезбјеђивања снабдијевања домаћинства из става 1. овог члана и само у мјери у којој је то неопходно.

(8) Регулаторна комисија прати примјену Правила из става 3. овог члана са циљем остваривања примјене регулисаних цијена природног гаса за снабдијевање у случају јавне услуге, у коју се укључују и остварени трошкови.

(9) Признати остварени трошкови из става 8. овог члана обавезно обухватају и реалне трошкове снабдијевања, неопходне инвестиције и одговарајуће стопе поврата капитала, трошкове увоза, трошкове снабдијевања и дуговања.

(10) Снабдјевач са обавезом јавне услуге дужан је да:

1) обезбједи снабдијевање у обавези јавне услуге као јавну услугу крајњим купцима из става 1. овог члана, који имају на то право, у складу са овим законом и одлуком Регулаторне комисије,

2) обавља снабдијевање у оквиру јавне услуге искључиво у складу са тарифама одобреним од Регулаторне комисије и по регулисаним условима,

3) обавља дјелатност снабдијевања искључиво крајњих купаца из става 1. овог члана који на то имају право, на поуздан начин и у складу са прописаним условима квалитета снабдијевања, у складу са обавезом јавне услуге.

(11) Регулаторна комисија одобрава стандардни уговор о снабдијевању, који израђује снабдјевач са обавезом јавне услуге, којим се уређује континуирано и поуздано снабдијевање природним гасом домаћинстава и предузетника.

Одбијање или прекид снабдијевања са обавезом јавне
услуге
Члан 106.

(1) Снабдјевач са обавезом јавне услуге може одбити или прекинути снабдијевање купца које је већ почело само у случајевима када:

1) прикључни гасовод или опрема купца могу угрозити здравље или живот људи, или животну средину, као и сигурност имовине,

2) наступи виша сила дефинисана законима и другим актима,

3) купац не испуњава своје обавезе утврђене уговором о снабдијевању.

(2) Одбијање или прекид снабдијевања купца из става 1. овог члана може трајати док трају услови на основу којих су настали.

Заштита социјално угрожених купаца
Члан 107.

(1) Купци из категорије домаћинства који имају право на снабдијевање у оквиру јавне услуге и којима је од надлежног органа за социјалну заштиту утврђен статус социјално угроженог купца имају право на посебну заштиту.

(2) Министарство надлежно за област социјалне заштите у сарадњи са Министарством и уз консултације са Регулаторном комисијом доноси Програм мјера за социјално угрожене купце, којим се утврђују статус социјално угрожених купаца, њихова права и мјере усмјерене на заштиту социјално угрожених купаца, као и начин обезбјеђивања финансијских средстава за посебну заштиту угрожених купаца.

(3) Влада даје сагласност на Програм мјера за социјално угрожене купце из става 2. овог члана.

Прекид испоруке крајњим купцима због неизвршавања
уговорних обавеза
Члан 108.

(1) Сходно уговору о снабдијевању гасом, сваки снабдјевач, укључујући и снабдјевача са обавезом јавне услуге, може захтијевати од оператора транспортног, односно дистрибутивног система да прекине испоруку крајњем купцу ако не испуњава своје уговорне обавезе.

(2) Снабдјевач из става 1. овог члана дужан је да прије подношења захтјева оператору транспортног, односно дистрибутивног система природног гаса, за обуставу испоруке крајњем купцу, због његових неизвршених обавеза, у писаној форми упозори купца, у року који не може бити краћи од 15 дана ни дужи од 30 дана од дана достављања упозорења, измири доспјеле обавезе, односно постигне споразум о извршењу обавезе, као и да упозори купца на обавезу предузимања свих потребних мјера ради заштите живота или здравља људи, безбједности имовине и заштите животне средине.

(3) Ако крајњи купац не испуни своје обавезе у договореном року, снабдјевач из става 1. овог члана може послати писмени захтјев оператору транспортног, односно дистрибутивног система на који је купац прикључен да обустави испоруку.

(4) Уколико није ријеч о социјално угроженом купцу коме се испорука не може обуставити према другим прописима, оператор транспортног, односно дистрибутивног система обавезан је да на захтјев снабдјевача прекине испоруку, али да испорука не може бити прекинута у петак, суботу, недељу, на дан државног празника или дан прије празника.

(5) Ако крајњи купац измири своје дугове које има према снабдјевачу из става 1. овог члана, снабдјевач предузима неопходне мјере за поновно успостављање снабдијевања у року од 24 часа, односно без одгађања упућује захтјев оператору транспортног, односно дистрибутивног система за обнову испоруке, у најкраћем року.

(6) Оператер транспортног, односно дистрибутивног система може обуставити испоруку крајњем купцу и у случајевима неријешених обавеза за приступ транспортном, односно дистрибутивном систему из става 1. овог члана, односно због неплаћених тарифа за приступ транспортном, односно дистрибутивном систему и других тарифа утврђених овим законом.

(7) Услови и поступак прекида испоруке, као и права и обавезе оператора транспортног, односно оператора дистрибутивног система, снабдјевача и крајњег купца, утврђени су у Правилима о раду транспортног система, Правилима о раду дистрибутивног система, Општим условима снабдијевања и, кад је примјениво, стандардима квалитета.

(8) Сваки снабдјевач дужан је да води евиденцију, која садржи: списак крајњих купаца којима је прекинута испорука, разлоге за прекид испоруке и друге информације сходно Општим условима снабдијевања, који се објављује најмање једном годишње.

ГЛАВА XI

ПРАВА И ОБАВЕЗЕ КУПАЦА И НЕОВЛАШЋЕНО
КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНОГ ГАСАКрајњи купци
Члан 109.

(1) Крајњи купац има право на заштиту у складу са овим законом и прописима донесеним на основу њега, као и у складу са другим прописима којима се уређује област заштите потрошача.

(2) Забрањено је непоштено пословање, односно обмањујуће пословање у смислу прописа о заштити потрошача, а понуђени услови за закључење уговора обавезно се сачињавају на начин да су транспарентни, јасни и разумљиви.

(3) Крајњи купци обавезни су да користе природни гас под условима, на начин и са намјеном дефинисаном овим законом, Правилима рада транспортног система, Правилима рада дистрибутивног система, Општим условима снабдијевања, другим прописима и у складу са закљученим уговорима.

(4) Крајњи купац плаћа природни гас у складу са Општим условима снабдијевања и закљученим уговорима о снабдијевању природним гасом.

(5) Купци природног гаса који нису из категорије домаћинства имају право да уговоре снабдијевање са неколико снабдјевача истовремено преко посебних мјерних мјеста.

Права купаца у случају техничких или других сметњи у
испоруци природног гаса
Члан 110.

(1) Купац има право да захтијева у случају техничких или других сметњи у испоруци природног гаса, чији узрок није на објекту купца, да се сметње отклоне у примјереном року.

(2) Као примјерени рок у којем је оператер система обавезан да отклони сметње у испоруци природног гаса купцима сматра се рок од 24 часа, а најдуже два дана од дана пријема обавјештења о сметњи.

(3) Сметњама у испоруци природног гаса из става 1. овог члана не сматрају се прекиди у испоруци енергије настали због:

1) примјене мјера које се предузимају у случају краткотрајних поремећаја усљед хаварија и других непредвиђених околности, због којих је угрожена сигурност рада транспортног, односно дистрибутивног система,

2) непредвиђених и неопходних радова на одржавању енергетских објеката или неопходних радова на проширењу система,

3) примјене мјера које се предузимају у случају наступања опште несташнице природног гаса.

Обавезе купаца да омогуће приступ мјерним уређајима и
инсталацијама
Члан 111.

(1) Купац је дужан да омогући овлашћеним лицима оператера система приступ мјерним уређајима и инсталацијама, као и мјесту прикључка ради читавања, провере исправности, отклањања кварова, замјене, одржавања и контроле исправности мјерних и других уређаја са мјерним ормарићима, уређења мјерног мјеста и обуставе испоруке природног гаса.

(2) Ако купац, у случају из става 1. овог члана, онемогући приступ овлашћеним лицима оператера, оператер система има право измјештања мјерног мјеста, а купац је дужан да трпи измјештање у складу са техничким условима утврђеним правилима о раду система на који је објекат прикључен.

(3) Оператер система има право да обустави испоруку природног гаса ако у случају из става 2. овог члана измјештање мјерног мјеста није могуће у складу са прописима и техничким условима утврђеним правилима о раду система.

Обустава испоруке
Члан 112.

(1) У случају техничких или других сметњи у испоруци природног гаса чији је узрок на објекту купца или у случају када купац не извршава уговорне обавезе, оператер система може обуставити испоруку природног гаса купцу, под условима и на начин прописан овим законом, актом о условима испоруке и снабдијевања природним гасом и другим прописима донесеним у складу са овим законом.

(2) Прије обуставе испоруке природног гаса купцу се обавезно доставља писмена опомена, у којој је одређен рок за отклањање уочених неправилности и недостатака, који не може бити краћи од три дана од дана достављања опомене.

(3) Оператер система дужан је да настави са испоруком природног гаса најкасније 21 час по отклањању разлога због којих је обустава извршена.

(4) Оператер система дужан је да обустави испоруку природног гаса и на захтјев купца под условом да се обустава захтијева за период од најмање шест мјесеци.

Случајеви и начин искључења
Члан 113.

(1) Ако је обустава испоруке природног гаса у случајевима и под условима из члана 108. овог закона трајала дуже од годину дана, оператер система дужан је да објекат искључи са система.

(2) Оператер система дужан је да објекат купца искључи са система и у случају када објекат, односно инсталације објекта не испуњавају услове у складу са прописима и представљају непосредну опасност по живот, здравље људи, животну средину и имовину, као и када то захтијева купац.

(3) Прије искључења купцу се обавезно доставља писмено обавјештење о искључењу, најмање 24 часа раније, осим ако је већ наступило угрожавање живота и здравља људи, животне средине и имовине или би одгађање искључења могло проузроковати пожар, експлозију и загађења, односно друге штетне последице.

Приговор купца
Члан 114.

(1) У случају обуставе испоруке или искључења објекта купца, у смислу чл. 108, 111. и 112. овог закона, купац има право на приговор.

(2) Оператер система дужан је да по приговору одлучи у року од три дана од дана пријема приговора.

(3) У случају основаности приговора, оператер система обавезан је да настави са испоруком природног гаса, без одгађања, а најкасније у року од 24 часа од момента утврђивања да је приговор основан.

Забрана самовољног прикључења, коришћења и пуштања
у погон
Члан 115.

(1) Забрањено је прикључивање објеката на систем без одобрења за прикључење, самовољно прикључивање објеката, уређаја или инсталација на транспортни или дистрибутивни систем, као и њихово пуштање у погон.

(2) Забрањено је коришћење природног гаса, без или мимо мјерних уређаја или супротно условима утврђеним одобрењем за прикључење у вези са поузданим и тачним мјерењем преузетог природног гаса или уговором о снабдијевању у вези са намјеном потрошње природног гаса.

(3) Обрачун потрошње природног гаса из става 2. овог члана врши се у складу са одредбама Правила рада дистрибутивног система.

Искључење због неовлашћеног коришћења гаса
Члан 116.

Када оператер система утврди да правно или физичко лице неовлашћено користи природни гас, односно да поступа супротно забранама из члана 115. овог закона, дужан је да, без одгађања, искључи такав објекат са транспортног

или дистрибутивног система и предузме мјере у складу са законом.

Неовлашћено коришћење гаса

Члан 117.

(1) Неовлашћено коришћење природног гаса представља свако коришћење природног гаса, у околностима када су објекти и инсталације крајњег купца самовољно прикључени на систем или када су предузете било које неовлашћене радње на мјерном мјесту и прикључку којима се утиче на исправност мјерења преузетог природног гаса.

(2) Неовлашћено коришћење природног гаса обухвата:

1) прикључење на систем без издате енергетске сагласности и закљученог уговора о прикључењу,

2) прикључење на систем након извршене обуставе испоруке природног гаса,

3) коришћење природног гаса без мјерног уређаја, мимо мјерног уређаја или преко мјерног уређаја на коме је онемогућено правилно мјерење,

4) скидање или оштећење пломбе оператера система са мјерног уређаја који се налази на посједу крајњег купца, при чему крајњи купац није обавијестио оператера о оштећењу,

5) скидање или оштећење жига о верификацији мјерног уређаја који се налази на посједу крајњег купца, при чему крајњи купац није обавијестио оператера о оштећењу,

6) коришћење природног гаса преко неовлашћеног мијењеног мјерног уређаја.

Поступак утврђивања неовлашћене потрошње гаса

Члан 118.

(1) Неовлашћену потрошњу природног гаса утврђује оператер система редовном или ванредном контролом прикључка и мјерног мјеста, које се врше на основу издатог налога за рад, односно издатог овлашћења.

(2) Редовну и ванредну контролу прикључка и мјерног мјеста из става 1. овог члана обављају најмање два квалификована лица овлашћена од оператера система.

(3) Ванредна контрола прикључка и мјерног мјеста врши се у свим случајевима када постоји сумња на неовлашћену потрошњу.

(4) О извршеној редовној и ванредној контроли сачињава се записник на лицу мјеста, који садржи тачно и непосредно утврђено чињенично стање и доказни материјал.

(5) Записник из става 4. овог члана потписује и крајњи купац који је присуствовао контроли и уручује му се примјерак записника.

(6) У случају сумње на постојање неовлашћене потрошње извршене дјеловањем на исправност мјерног уређаја, ванредни преглед мјерила приликом документовања неовлашћене потрошње врши орган надлежан за послове законске метрологије, а на захтјев оператера система.

(7) У случају да крајњи купац није присуствовао контроли или је крајњи купац одбио да потпише записник, примјерак записника доставља се купцу, уз обезбјеђење доказа о достављању.

(8) Начин утврђивања и обрачуна неовлашћеног преузетог природног гаса, садржина записника, права купаца и поступак одлучивања по приговору уређује се Правилима о раду дистрибутивног система.

Период неовлашћене потрошње природног гаса за обрачун

Члан 119.

(1) У случају неовлашћене потрошње природног гаса, оператер система сачињава обрачун накнаде за неовлашћено утрошени природни гас за период неовлашћене потрошње у складу са одредбама Правила о раду дистрибутивног система и обрачун накнаде доставља купцу.

(2) Период неовлашћене потрошње природног гаса обухвата период од дана предузимања неовлашћених радњи до дана утврђивања неовлашћене потрошње.

(3) Уколико се не може утврдити почетак неовлашћене потрошње природног гаса за обрачун, односно вријеме предузимања неовлашћене радње, сматра се да је почетак неовлашћене потрошње дан последњег прегледа дијела прикључка или мјерног мјеста на којем је предузета неовлашћена радња, а којом је констатована исправност на прикључку или мјерном мјесту.

(4) Период неовлашћене потрошње из ст. 2. и 3. овог члана не може бити дужи од годину дана.

(5) За утврђивање почетка периода неовлашћене потрошње природног гаса може се користити преглед прикључка или мјерног мјеста из става 3. овог члана само уколико су овлашћена лица оператера система сачинила записник о контролном прегледу дијела прикључка или мјерног мјеста на којем је предузета неовлашћена радња.

ГЛАВА XII

СИГУРНОСТ СНАБДИЈЕВАЊА

Услови испоруке и снабдијевања природним гасом и мјере у случају поремећаја

Члан 120.

(1) Влада доноси уредбу о условима испоруке и снабдијевања природним гасом у случају поремећаја у раду енергетског система или поремећаја на тржишту.

(2) Уредбом из става 1. овог члана уређују се:

1) мјере које се предузимају у случају краткотрајних поремећаја усљед хаварија и других непредвиђених околности због којих је угрожена сигурност рада транспортног, односно дистрибутивног система, као и због непредвиђених и неопходних радова на одржавању енергетских објеката или неопходних радова на проширењу система, а у складу са Планом за ванредне ситуације,

2) мјере које се предузимају у случају наступања опште несташице, услови и начин предузимања мјера и редослед ограничења испоруке природног гаса, као и мјере штедње и рационалне потрошње у случају опште несташице природног гаса, а у складу са Планом за ванредне ситуације,

3) услови снабдијевања објеката купаца којима се не може обуставити испорука природног гаса због неизвршених обавеза за испоручени природни гас или у другим случајевима.

Сигурност снабдијевања

Члан 121.

(1) Влада доноси План за ванредне ситуације ради обезбјеђивања сигурности снабдијевања природним гасом, којим се утврђују минимални стандарди за сигурност снабдијевања и уређују мјере за обезбјеђивање поузданог и ефикасног снабдијевања природним гасом.

(2) План за ванредне ситуације из става 1. овог члана садржи:

1) инструменте и мјере којима се осигурава да снабдијевање заштићених купаца буде обезбијеђено у случају:

1. дјелимичног временски одређеног прекида испоруке гаса,

2. екстремно ниских температура током утврђеног периода вршне потрошње,

3. периода ванредно високе потражње за природним гасом током најхладнијих периода (према статистикама догађају се сваких 20 година);

2) распоред за редукцију или обустављање снабдијевања природним гасом посебним категоријама потрошача у случају кризе у сектору природног гаса;

3) улогу и одговорности енергетских субјеката који обављају дјелатности у сектору природног гаса и потрошача који не спадају у категорију домаћинства, узимајући у обзир различите нивое до којих су погођени у случају кризних ситуација, те њихову међусобну комуникацију са надлежним органима;

4) захтјеве за складиштење када је то примјениво да би се постигао одређени ниво сигурности снабдијевања у

Републици, БиХ или некој другој Страни Енергетске заједнице;

5) друге релевантне мјере и активности које се предузимају с циљем отклањања или ублажавања утицаја прекида у снабдијевању природним гасом, које се примјењују узимајући у обзир јасно дефинисане степене кризе.

(3) План за ванредне ситуације израђује се на начин да не оптерећује учеснике на тржишту природног гаса и да је компатибилан са захтјевима конкурентног унутрашњег тржишта гаса.

(4) Учесници на тржишту природног гаса обавезни су да у складу са Планом за ванредне ситуације планирају и преузимају мјере за сигурно снабдијевање природним гасом у складу са Планом за ванредне ситуације и одговорни су за сигурност снабдијевања у оквиру обима својих активности.

(5) План за ванредне ситуације се јавно објављује и спроводи се на непристрасан и транспарентан начин, а може се достављати на увид Секретаријату Енергетске заједнице, на њен захтјев.

(6) Уколико постоји одговарајући ниво интерконекција, Министарство, други орган, институција, тијело или надлежни енергетски субјект који обавља енергетску дјелатност у сектору природног гаса може предузети одговарајуће мјере у сарадњи са тијелима или енергетским субјектима друге уговорне Стране Енергетске заједнице или друге државе са којом постоји билатерални споразум и који обављају дјелатност из сектора природног гаса, с циљем постизања стандарда сигурности снабдијевања користећи складиште лоцирано у тој другој уговорној Страни Енергетске заједнице или другој држави са којом постоји билатерални споразум.

(7) Мјере из става 6. овог члана, посебно билатерални споразуми, такве су да не утичу на исправно функционисање унутрашњег тржишта природног гаса.

Праћење сигурности снабдијевања Члан 122.

(1) Министарство, у сарадњи са другим надлежним институцијама Републике и БиХ, као и оператером транспортног система, прати остваривање сигурности снабдијевања природним гасом, кроз праћење следећих активности:

1) одговарајућу примјену стандарда за сигурност снабдијевања, како је прописано у члану 121. став 2. овог закона, укључујући мјере предузете за отклањање или ублажавања утицаја прекида у снабдијевању природним гасом и, када је могуће, превентивне мјере за отклањање или ублажавања ризика у вези са могућим утицајем прекида у снабдијевању природним гасом,

2) балансирање понуде и потражње на тржишту природног гаса,

3) планирање нових дугорочних уговора за увоз природног гаса из трећих земаља,

4) постојање адекватне ликвидности испорука природног гаса,

5) обезбјеђење одговарајућих капацитета за повлачење складишта природног гаса,

6) планирање интерконекција у систему природног гаса Републике са системима сусједних држава,

7) процјена будуће потражње и доступних залиха и, посљедишно, предвиђену ситуацију у снабдијевању гаса у функцији потражње, аутономије снабдијевања и доступних извора снабдијевања,

8) обезбјеђење додатних капацитета који је планиран или у изградњи,

9) подизање квалитета и нивоа одржавања система,

10) предузимање мјера за покривање вршне потрошње и рјешавање дефицита једног или више добављача.

(2) Влада, на приједлог Министарства, до 31. јула текуће године усваја извјештај о сигурности снабдијевања природним гасом на територији Републике, који се доста-

вља одговарајућој институцији и који представља дио збирног извјештаја.

(3) Извјештај из става 2. овог члана, између осталог, садржи следеће:

1) утицај мјера за конкурентност предузетих у складу са чланом 121. овог закона на све учеснике на тржишту природног гаса,

2) ниво е складишних капацитета, уколико постоје,

3) број дугорочних уговора за снабдијевање гасом које су закључили субјекти који обављају енергетску дјелатност и регистровани су у Републици, преостали период трајања тих уговора, искључујући повјерљиве пословне податке и информације и ниво ликвидности тржишта гаса,

4) регулаторне оквире за пружање адекватних подстицаја за нова улагања у истраживање и производњу, складиштење и транспорт природног гаса, у складу са чланом 20. овог закона.

(4) У сврху вршења својих задатака, праћења и извјештавања прописаних овим чланом, Министарство сарађује са надлежним институцијама и укључујући надлежна регулаторна тијела и оператере транспортног система, на начин:

1) да захтијева све информације које посједују надлежне институције БиХ, регулаторна тијела, као и све друге релевантне информације које посједују друга надлежна тијела и институције Републике и БиХ да буду достављене Министарству по пријему одговарајућег писменог захтјева,

2) да захтијева да сваки оператер транспортног система Министарству доставља информације о својим намјерама инвестирања или о намјерама инвестирања других страна за које знају, у вези са обезбјеђивањем капацитета интерконекција,

3) да захтијева да сваки оператер транспортног система Министарству доставља информације о инвестицијама у вези са изградњом интерног транспортног система који материјално утиче на капацитет интерконекција,

4) да обезбједи да се сваки оператер транспортног система, када је то потребно, консултује са оператерима транспортног система у сусједним земљама или другим заинтересованим земљама и Министарству достави релевантне информације које се односе на прекограничну сарадњу.

(5) Током извршавања својих обавеза надзора и извјештавања утврђених овим чланом Министарство чува повјерљивост пословних података, одређених чланом 60. овог закона.

Заштитне мјере за тржиште природног гаса Члан 123.

(1) У случају изненадне кризе на енергетском тржишту, или када је угрожена физичка сигурност или безбједност лица, апарата или инсталација, или интегритет система, Министарство у координацији са надлежним институцијом Републике и БиХ може предузети неопходне привремене заштитне мјере у координацији са надлежним тијелима.

(2) Предузете мјере у случајевима из става 1. овог члана примјењују се и координирају у складу са Планом за ванредне ситуације, на начин да изазивају минимум поремећаја у функционисању унутрашњег тржишта и таквог су обима да су неопходне за санирање изненадних поремећаја који су се појавили.

(3) Мјере из става 2. овог члана примјењују се привремено на недискриминаторан, транспарентан и пропорционалан начин.

(4) У случајевима када се на кризну ситуацију у сектору природног гаса не може адекватно одговорити мјерама у Републици, Министарство координира са надлежним тијелом БиХ и Енергетске заједнице ради разматрања и пружања одговарајуће помоћи о питањима сигурности снабдијевања природним гасом.

Регионална солидарност
Члан 124.

(1) Ради заштите сигурности снабдијевања на тржишту природног гаса, надлежни органи сарађују са другим одговарајућим органима да би унапређивали регионалну и билатералну солидарност.

(2) Сарадња наведена у ставу 1. овог члана обухвата ситуације које су резултат или које ће вјероватно резултирати у кратком временском року озбиљним прекидом снабдијевања.

(3) Сарадња обухвата:

1) координацију мјера из члана 123. овог закона,
2) идентификацију и, када је то неопходно, развој или унапређивање интерконекција природног гаса,

3) услове и практичне начине узајамне помоћи.

(4) О сарадњи из става 1. овог члана обавјештава се Секретаријат Енергетске заједнице.

ГЛАВА XIII

НАДЗОР

Субјекти надзора Члан 125.

Управни надзор над спровођењем овог закона и прописа донесених на основу њега врше Министарство и Регулаторна комисија, у оквиру својих надлежности, а инспекцијски надзор врши Републичка управа за инспекцијске послове у складу са одредбама овог закона и прописом којим се уређује поступак инспекцијског надзора.

Надзор Регулаторне комисије Члан 126.

(1) Регулаторна комисија врши надзор на тржишту природног гаса у Републици Српској, прати и надзире рад и пословање енергетских субјеката у односу на поштовање општих и појединачних одлука Регулаторне комисије и свих прописа и правила која се односе на рад и пословање енергетских субјеката.

(2) Ако се надзором из става 1. овог члана утврде одступања, односно неправилности које су проузроковале или могу проузроковати штетне последице за крајње купце и учеснике на тржишту природног гаса, Регулаторна комисија може:

1) наложити енергетском субјекту отклањање утврђених неправилности, без одгађања или у разумном року,

2) покренути прекршајни поступак,

3) обавијестити надлежне органе и тијела.

(3) Извјештај о резултатима вршења надзора из овог члана саставни је дио годишњег извјештаја Регулаторне комисије.

Инспекцијски надзор Члан 127.

(1) Инспекцијски надзор обухвата надзор над примјеном овог закона, других прописа и општих аката, стандарда, техничких норматива и норми квалитета које се односе на пројектовање, грађење, односно реконструкцију, ремонт, одржавање и коришћење енергетских објеката, инсталација, постројења и опреме у тим објектима, као и на квалитет испоруке природног гаса.

(2) Инспекцијски надзор укључује контролу изградње објеката, техничке исправности, погонске сигурности енергетских објеката и постројења, сигурности људи у енергетским објектима, као и увид у техничку и погонску документацију.

(3) Послови инспекцијског надзора врше се код произвођача опреме, извођача радова и корисника енергетских објеката, постројења и уређаја који чине технолошку целину и намијењени су за производњу, транспорт, дистрибуцију, складиштење и коришћење природног гаса.

(4) Послови инспекцијског надзора над енергетским објектима и постројењима врше се приликом планирања, пројектовања, производње, изградње, реконструкције, ремонта енергетских објеката и постројења, уграђивања мјерних уређаја, инсталација и њихове употребе.

(5) Послови инспекцијског надзора обухватају контролу квалитета природног гаса, употребе и одржавања енергетских постројења с циљем оцјене њихове техничке исправности, погонске спремности, безбједности погона, погонских и других радника, рационалне употребе природног гаса и спровођења мјера ограничења потрошње природног гаса.

Овлашћења надлежног инспектора Члан 128.

Надлежни инспектор, поред овлашћења прописаних посебним законом којим се уређује поступак инспекцијског надзора, овлашћен је да контролише:

1) да ли је техничка документација за грађење енергетског објекта, уградњу, односно монтажу инсталација, уређаја, постројења и опреме израђена у складу са законом и другим прописима,

2) да ли је за грађење, односно извођење радова на уграђивању, монтажи инсталација, уређаја, постројења и опреме прибављено одобрење надлежног органа,

3) да ли се производња, транспорт, дистрибуција и потрошња природног гаса врши у складу са овим законом и другим прописима и општим актима,

5) да ли се транспортна, дистрибутивна и складишна постројења, уређаји и инсталације одржавају у исправном стању у степену којим се осигурава безбједност објеката или сусједних објеката, живот и здравље људи,

6) да ли лица која рукују енергетским објектима и постројењима и која их одржавају испуњавају прописане услове за вршење тих послова,

7) да ли се инсталације, уређаји, постројења и опрема у објектима за које је одобрење за градњу издао надлежни орган управе, уграђује, односно њихова монтажа врши у складу са законом и другим прописима, стандардима, техничким нормативима и нормама квалитета,

8) исправност енергетских објеката и инсталација јавних објеката којима може бити угрожена безбједност људи и опреме,

9) да ли се уредно воде прописане евиденције о раду енергетских постројења и уређаја и да ли су оверена од одговорног руководиоца,

10) друге прописане услове и обавезе.

Поступање надлежног инспектора Члан 129.

(1) Надлежни инспектор у вршењу својих овлашћења може да:

1) нареди да се утврђене неправилности и недостаци отклоне у року који одреди,

2) забрани, односно обустави грађење енергетских објеката, односно постављање уређаја, постројења и инсталација ако у одређеном року нису отклоњене утврђене неправилности и недостаци и ако се енергетски објекти, уређаји, постројења и инсталације не изводе, односно не постављају према техничкој документацији или прописима, стандардима и нормативима,

3) нареди да се обустави употреба енергетских објеката, уређаја, постројења или инсталација ако рад енергетског објекта, уређаја, постројења или инсталације доводи у опасност живот или здравље људи и имовину и ако се утврђене неправилности не могу довести у склад са прописаним техничким условима и

4) забрани извођење радова у близини, изнад, испод и поред енергетских постројења, уређаја и инсталација, чијим извођењем се угрожава правилан рад енергетских постројења, уређаја и инсталација или доводе у опасност животи људи или оштећења имовине већег обима.

(2) Енергетски субјект којем је у поступку надзора рјешењем наложено отклањање утврђених недостатака и неправилности, у смислу овог члана, дужан је да по њиховом отклањању о томе без одгађања обавијести надлежног инспектора.

Обавјештавање надлежног инспектора у случају хаварије на објектима

Члан 130.

(1) Енергетски субјекти дужни су да без одгађања обавијесте надлежног инспектора о насталим хаваријама и већим кваровима на енергетским објектима које имају за последицу дужи застој у транспорту, дистрибуцији и складиштењу.

(2) Надлежни инспектор дужан је да одмах, на лицу мјеста, испита узроке настале хаварије, односно квара и да нареди мјере које је контролисани субјекат дужан одмах да спроведе.

Пријава надлежном инспектору

Члан 131.

(1) Извођач радова дужан је да осам дана прије почетка радова достави надлежном инспектору пријаву о намјераваном почетку извођења радова на енергетским објектима, уређајима и постројењима (изградња, ремонт, санације или реконструкције, промјена намјене или стављање трајно ван погона дијела или цијелог објекта и постројења).

(2) Извођач радова дужан је да достави надлежном инспектору пријаву о намјераваном почетку извођења радова за све транспортне, дистрибутивне и складишне енергетске објекте.

(3) Уз пријаву из става 1. овог члана обавезно се доставља одобрење за изградњу објекта, односно изградњу или реконструкцију уређаја и постројења.

(4) Пријаву из става 1. овог члана није потребно доставити у случају отклањања кварова који захтијевају хитне интервенције.

Нespoјивост послова

Члан 132.

Забрањено је надлежном инспектору да израђује или учествује у изради и техничкој контроли инвестиционо-техничке документације за објекте над чијом изградњом врши инспекцијски надзор и да врши стручни надзор над изградњом, односно извођењем радова на објекту на коме врши инспекцијски надзор.

ГЛАВА XIV

КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Прекршаји енергетских субјеката и других правних лица

Члан 133.

(1) Новчаном казном од 15.000 КМ до 45.000 КМ казниће се за прекршај енергетски субјект или друго правно лице ако:

1) почне да обавља енергетску дјелатност без прибављене дозволе (члан 9. став 2),

2) обавља енергетску дјелатност истеком периода важења дозволе (члан 11. став 1),

3) обавља енергетску дјелатност након поништења, привременог или трајног одузимања дозволе (чл. 14, 15. и 16),

4) оператер транспортног система не отклони повреду услова за независност или раздвајање оператера транспортног система у року који одреди Регулаторна комисија (члан 21. тачка 2),

5) не обезбиди тајност повјерљивих пословних података до којих је дошао у обављању послова из своје надлежности (члан 37. став 4, члан 38. став 5. и члан 40. став 7),

6) прикључи објекте, уређаје и инсталације на транспортни или дистрибутивни систем природног гаса самовољно, без одобрења за прикључење и пусти их у погон (члан 115. став 1),

7) не омогући инспекцијски надзор над гасним постројењима, инсталацијама и уређајима (члан 127).

(2) За прекршај из става 1. овог члана новчаном казном од 1.500 КМ до 4.500 КМ казниће се и одговорно лице у енергетском субјекту или другом правном лицу.

Остали прекршаји енергетских субјеката и других правних лица

Члан 134.

(1) Новчаном казном од 2.000 КМ до 6.000 КМ казниће се за прекршај енергетски субјект или друго правно лице ако:

1) не достави овлашћеним институцијама потребне податке и документацију (члан 34),

2) не прикључи објекат купца на транспортни, односно дистрибутивни гасни систем (члан 61. став 1. и члан 72. став 1),

3) не омогући енергетском субјекту приступ енергетским објектима (члан 92. став 2),

4) непоштено послује, односно обмањујуће послује у смислу прописа о заштити потрошача (члан 109. став 2),

5) не омогући овлашћеним лицима оператера система приступ мјерним уређајима и инсталацијама, као и мјесту прикључка (члан 111. став 1).

(2) За прекршај из става 1. овог члана новчаном казном од 500 КМ до 1.500 КМ казниће се и одговорно лице у енергетском субјекту или другом правном лицу.

Прекршаји предузетника, односно физичких лица

Члан 135.

(1) Новчаном казном од 500 КМ до 1.500 КМ казниће се предузетник ако:

1) изгради објекте који нису у функцији обављања енергетских активности, засади дрвеће и друго растиње на земљишту изнад, испод или на непрописној удаљености од објеката, као и изводи друге радове испод, изнад или поред објеката за обављање дјелатности у сектору природног гаса, супротно закону, као и техничким и другим прописима (члан 91. ст. 2. и 3),

2) не омогући енергетском субјекту приступ енергетским објектима (члан 92. став 2),

3) не омогући овлашћеним лицима оператера система приступ мјерним уређајима, инсталацијама, као и мјесту прикључка (члан 111. став 1),

4) користи природни гас без или мимо мјерних уређаја или супротно условима утврђеним одобрењем за прикључење у вези са поузданим и тачним мјерењем презуетог природног гаса или уговором о снабдијевању у вези са намјеном потрошње природног гаса (члан 115. став 2),

5) не омогући инспекцијски надзор над гасним постројењима, инсталацијама и уређајима (члан 127).

(2) За прекршај из става 1. овог члана новчаном казном од 300 КМ до 900 КМ казниће се и физичко лице.

ГЛАВА XV

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рок важења дозвола

Члан 136.

Дозволе за обављање дјелатности из сектора гаса издаје се прије ступања на снагу овог закона важиће до истека рока на који су издате.

Цертификација енергетског субјекта

Члан 137.

(1) Енергетски субјект дужан је да усклади своју организацију и рад у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Енергетски субјект који на дан ступања на снагу овог закона има дозволу за обављање дјелатности транспорта и управљања транспортним системом природног гаса дужан

је да усклади своје пословање са чл. 44. и 46. овог закона у року од двије године од дана ступања на снагу овог закона.

(3) Енергетски субјект који је организован као вертикално интегрисани субјект на дан ступања на снагу овог закона може престати да обавља поједине дјелатности с циљем испуњавања услова за раздвајање дјелатности.

Управни поступци
Члан 138.

Управни поступци који су покренути пред надлежним органима до дана ступања на снагу овог закона окончаће се по одредбама закона који је био на снази у вријеме покретања поступка.

Подзаконски акти
Члан 139.

(1) Влада ће у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона донијети:

1) Уредбу о сигурности снабдијевања и испоруци природног гаса (члан 120),

2) Одлуку о трошковима и висини накнаде за полагање стручног испита (члан 18. став 4).

(2) Министар ће у року од девет мјесеци од дана ступања на снагу овог закона донијети:

1) Правилник о полагању стручног испита (члан 18. став 2),

2) Правилник о техничким нормативима за гасне котловнице (члан 88. став 2),

3) Правилник о техничким нормативима за унутрашње гасне инсталације (члан 88. став 2),

4) Правилник о техничким нормативима за дистрибутивне гасоводе од челичних и полиетиленских цијеви (члан 88. став 2),

5) Правилник о техничким нормативима за постројења за складиштење и испоруку течног природног гаса (члан 88. став 2),

6) Правилник о техничким нормативима за кућни гасни прикључак (члан 88. став 2),

7) Правилник о техничким нормативима за транспорт природног гаса магистралним гасоводима и гасоводима за међународни транспорт (члан 88. став 2),

8) Правилник о техничким нормативима за детекцију експлозивних гасова и паре (члан 88. став 2),

9) Правилник о станицама за пуњење возила на природни гас (члан 88. став 2),

10) Правилник о техничким условима и нормативима за одоризацију природног гаса (члан 88. став 2).

(3) Регулаторна комисија у року од годину дана од ступања на снагу овог закона доноси подзаконске акте из овог закона.

(4) До доношења прописа из ст. 1, 2. и 3. овог члана примјењиваће се прописи који су били на снази у вријеме ступања на снагу овог закона.

Престанак важења Закона
Члан 140.

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о гасу ("Службени гласник Републике Српске", бр. 86/07 и 121/12).

Ступање на снагу
Члан 141.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 02/1-021-138/18
22. фебруара 2018. године
Бањалука

Предсједник
Народне скупштине,
Недељко Чубриловић, с.р.

Уставни суд Републике Српске

Уставни суд Републике Српске, на основу члана 115. Устава Републике Српске и члана 40. став 5. и члана 60.

став 1. тачка а) Закона о Уставном суду Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 104/11 и 92/12), на сједници одржаној 28. фебруара 2018. године, донио је

ОДЛУКУ

Утврђује се да члан 856 став 1. тачка в) и став 3. Закона о премјеру и катастру Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 6/12 и 110/16) нису у сагласности са Уставом Републике Српске.

Образложење

Миле Голијан из Хан Пијеска дао је Уставном суду Републике Српске иницијативу за покретање поступка за оцјењивање уставности члана 856. став 1. тачка в) и става 3. Закона о премјеру и катастру Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 6/12 и 110/16) због, како наводи, несагласности са чланом 56. став 1. и чланом 60. став 1. Устава Републике Српске, те тачком 6. Амандмана XXXII на Устав Републике Српске, којим је замијењен члан 68. Устава. У иницијативи се наводи да се уписивањем заједничке својине на начин како је предвиђено оспореним чланом 856. став 1. тачка в) Закона ограничава, без икакве накнаде, право својине, и то не само физичком лицу које је узурпант земљишта у својини Републике Српске већ и Републици Српској, с обзиром на то да, након наведеног улписа, не могу слободно и у пуном обиму вршити своја власничка права, будући да у режиму заједничке својине сваки заједничар овлашћења која из овог вида својине произлазе извршава заједно са осталим носиоцима овог права на истој ствари. У прилог оваквом схватању давалац иницијативе цитира одредбе Закона о стварним правима ("Службени гласник Републике Српске", бр. 124/08, 58/09, 95/11 и 60/15) и Закона о шумама ("Службени гласник Републике Српске", бр. 75/08 и 60/13), а указује и на Закон о узурпацији ("Службени гласник Републике Српске", број 70/06), којим је, како се наводи, као посебним законом, прописано на који начин и под којим условима се стиче право својине на узурпираном земљишту у друштвеној, односно државној својини и с тим у вези детаљно образлаже због чега оспорена одредба члана 856. став 1. тачка в) Закона о премјеру и катастру Републике Српске не може бити основ за стицање стварног права, у овом случају права заједничке својине физичког лица - узурпанта на шумама и шумском земљишту у својини Републике Српске и Републике Српске. Поред тога, давалац иницијативе указује и на штетне последице које у пракси производи упис заједничке својине, како по физичка лица - узурпанте, тако и по Републику Српску, којој се, на тај начин, одузима не само право својине на шуми и шумском земљишту, као добру од општег интереса које ужива посебну заштиту, већ и на пољопривредном земљишту у друштвеној, односно државној својини. Уз то, давалац иницијативе указује на несагласност оспореног законског рјешења са чланом 3. став 3. Закона о шумама, као и на несагласност оспорене одредбе члана 856. став 1. тачка в) Закона о премјеру и катастру Републике Српске са одредбом члана 84. истог закона. На основу анализе наведених уставних и законских одредаба, давалац иницијативе закључује да се оспореним законским рјешењима ограничава, прије свега, право својине, и то без правичне накнаде, али и онемогућава физичким лицима и Републици Српској да остварују својинска права на непокретностима према њиховој природи и намјени, у складу са законом, као и да њихова примјена не обезбјеђује заштиту свих облика својине. С обзиром на изложено, давалац иницијативе предлаже да Суд утврди да оспорене одредбе Закона о премјеру и катастру Републике Српске нису у сагласности са Уставом. Такође, предлаже да Суд, до доношења коначне одлуке, обустави њихову примјену.

Народна скупштина Републике Српске није доставила одговор на наводе из иницијативе.

Оспореним чланом 856. став 1. Закона о премјеру и катастру Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 6/12 и 110/16) прописано је да када се у поступку излагања података за неку непокретност утвр-